

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Negyedévre 1.50 kr. Két óra 1.—kr. Félévre 3.— Egy óra —.50. Egész évre 6.— Egyes számú helyben 7. vidéken 8 kr.

HIRDETÉSEKET

árszabály szerint számítunk. Bélyegdtj minden hirdetésért 30 kr.

Nyiltér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ.

POLITIKAI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen hetenkint kétszer u. m.: kedden és pénteken.

FŐMUNKATÁRS: CSENGEY GUSZTÁV.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS: DR. BARTHA BÉLA.

KIADÓ: STEINFELD JENŐ.

SZERKESZTŐSÉG:

hova a lap szellemi részét illető közlemények s előfizetési díjak küldendők SÁROSPATAK, GORTVAY-FÉLE HÁZ.

A hirdetési díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások a kiadóhoz, Steinfeld Jenő nyomdászhoz küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmmentlen leveleket nem fogadunk el.

Az ultramontánok nagygyűlése.

Szánt szándékkal nevezem a budapesti u. n. kath. nagygyűlést az ultramontánok nagygyűlésének. Kétségbe kellene esnünk hazánk jövője felől, ha minden kath. honpolgár úgy gondolkoznék, mint a miként az a gyűlés gondolkozott, határozott. Kétségbe kellene esnünk nemzetünk belbékéje, szabadelvű fejlődése miatt, ha ennek az országnak minden katolikus polgára oly célokra törekednék, mint a minőket ez a nagygyűlés tűzött maga elé.

A hivatalos katolikus egyház igaz, képviselve volt ott A papság, az arisztokrácia és a nyers tömeg. De egyes kivételektől eltekintve, hiányzott belőle a vis vitalis: a művelt, vallásához hű, de honához még hűbb polgári osztály és intelligencia.

Hát hiszen azt tudtuk, hogy a magyar katolikus papság, szemben a vatikáni zsinaton kifejtett lélekemelő magatartásával, teljesen ultramontánná lett; tudtuk azt mindig, hogy a magyar arisztokrácia legnagyobb része klerikális érzelmű; a mily mértékben hiányzik e részből a nemzeti aspirációk iránti minden melegebb érzés, a magyar közélet emelésére vonatkozó buzgó törekvés, ép oly főgékonyak a klerikális érdekek és hatalmi törekvések iránt, a mint ezt csodálni nem is lehet. Feudális és klerikális reakció mindig kezét fogva működtek s egyesült erővel sok szomorú lapját írták meg Magyarországnak történetének. Az a tömeg pedig, melylyel tüntetni kívántak, közköltésen mindig könnyen mozdítható.

Hanem minden liberális embernek igaz örömet okozott az, hogy ennek a Magyarországnak mindenha legnagyobb erőssége, a magyar nemzeti élet és fejlődés szegletköve: a magyar középosztály valamennyi alkotó eleme hiányzott onnan, egyes töredékektől eltekintve s ez azt jelenti, hogy a magyar középosztály szabadelvű, felvilágosodott, türelmes s ha kath. része hű is vallásához, de nem akar a hivatalos egyház vakengedelmességű rabszolgája, a

minden szabadságot elnyomó nemzetközi papi hatalom akarat nélküli szatellese lenni.

Az ultramontán nagygyűléstől s annak hatásától nem félünk. Ha az egész egy jól rendezett színpadi látványosság hatását tette ránk: akkor, higgadt, kutató szemmel vizsgálva, látni fogjuk, hogy mindent az illuzióra számítottak s közletről a díszletek durván festett vásznak, a szereplők és tömegek, a szerzők és rendezők utmutatása szerint játszották el kitűnően betanult szerepeiket. Illuzióra volt itt építve minden: kezdve attól az érdekes játéktól, melyet a pápa és király sürgönyeivel rendeztek, midőn 1855-kor indítványozták ama sürgönyök küldetését, melyeket már rég el is küldtek s délután 2 órakor már a válasz fel is adatott reájuk, — egész a hercegprímás azon állításáig, hogy a katolikusok ma nem követelnek többet, mint a mit 1791-ben önként nyújtottak a protestánsoknak.

Hát nem komédia a történelem ily merész meghamisítása? Ha a hercegprímás szóról-szóra tudja idézni azt a törvény-helyet, mely a bécsi, nikolsburgi és linci békekötéseket által vívatott ki s melyet a protestánsok igazán ma sem élveznek, mert fiaik katonaságnál, közhivatalokban számtalanszor kénytelenek más vallású, közelebből kath. isteni tiszteletben részt venni: ha mondom ezt szóról-szóra idézi: mért nem idézi azt, hogy ez a katolikus klérus és arisztokrácia (akkor is együtt voltak) leghevesebb tiltakozása és ellenmondása után volt csak törvénybe ígatható. Igaza van Hermann Ottónak; nem a katolikusok, hanem a magyar törvényhozás ismerte el a protestánsok emberi jogait s a primás elfeledte azt a tételét az általa idézett 1791. 26. t.-nek: „Contradictionibus Dominorum Cleri et alicujus partis secularium Catholicorum non obstantibus, immo iudem in perpetuum nullum Vigorem habentibus.” Magyarul: a katolikus főpapságnak és a világi katolikusok egy részének ellenmondása gátol nem szolgál, sőt örök időkre semmi erővel sem bírónak tekintetik. Így engedtek a katolikusok — nem a felvilágosodott, türelmes katolikusokat értjük, örök hála

emlékükre — egy századdal előbb szabadságot a protestánsoknak, de hogy minőt, azt nagyon jól tudja az, a kinek hazánk történetében némi jártassága van; de még ez időben is sikerült a protestánsokat Horvátországból és Szlavóniából kizárni.

Nem hatásra számított elferdítése az a tényeknek, hogy az ultramontánok csak arra törekednek, a mennyit a protestánsoknak nyújt az állam? Hát jó, mondják a protestánsok. Mondjanak le a katolikus papok előkelő közjogi jogosítványairól, milliókra és milliókra menő javadalmaikról, érvék be lélekszám aránya szerint évi 250 — 300 ezer forint államsegéllyel, mondjanak le ünnepeik államilag való megüléséről, egyezzenek bele, mint a hogy a protestánsok tették, hogy a házassági ügyek államilag szabályoztassanak és ítéltesse: mondjanak le arról, mint a hogy a protestánsok sem tanítják magukról, hogy ők a kijelentett vallás egyedüli igaz hívei s tekintsek őket testvérekül a Krisztusban, kiknek igazságát vagy tévedését csak az örök Isten van hivatva megítélni; ne proklamálják azt, hogy a politikai, a közéletben ne az érdem, ne a becsület, ne a tehetség, ne az arravalóság, hanem egyedül és csupán a dogma legyen az irányadó. Ne bontsák szét felekezetei szerint ezt az országot, ne assák alá tudatosan az állam tekintélyét; ne szövetkezzenek megrontása végett a dekomponáló nemzetiségekkel, mint a hogy ezt most teszik: akkor joggal beszélhetnek a protestantizmussal való egyenlőségről, — addig nem, s az ily beszéd hiú frázis, mely a tömeg tetszésére appellál, de az igazság fénye elől elpárolog, semmivé válik.

Mi a tény most? Az, hogy a katolikus papság első rende az államnak, számos közjogi kiváltsággal: az, hogy milliók és milliók ura a magyar állam ingyen jóvoltából; az, hogy a király nálunk csak katolikus lehet; hogy az egyház állami eredetű javai az országgyűlés ellenőrzése alól kivonvák; hogy kultuszminiszter nálunk csak katolikus lehet; hogy a katonaság hivatalos vallása a katolikus; hogy közjogi aktusok, ünnepélyes istentiszteletek ez egyház szer-

Dal.*

Kinos tömlőc alján eltemetve Lassú hú öl engem Bús szemem az égre sem vethetve, A jajt nyögve zengem. Ah de hangjai a jaj szózatnak Kedvesim fülökbe nem hathatnak.

Jaj nekem hogy nemzetem szerettem S e honért lángoltam Jaj nekem hogy a miként érzettem Mint magyar úgy szálltam Rám az ég keserves átkot mére Gyilkos tömlőc szent érzésem bére.

E' volt ennek hajdan is jutalma E' volt ottan ottan Sújtoljon hát, kintző sors hatalma Szenvedek nyugodtan. Jó hazám bátran halok meg érted De te messze szózatom nem érted.

Itt nyögdelve el hull szép koromnak Most nyíló virága Lassan eltemeti kintző sorsomnak Vad szigorúsága. Akkor ó Hon! — mert érted lángoltam Emlékezz hogy hú Magyarfi voltam.

Loassy László.

* E honfi-ereklyét képező verset Gyurkó Barna fülök-kérsi ref. lelkész ur volt szives lapunknak beküldeni. Edes atyja kéziratilag sok ily ereklyét gyűjtött és másolt össze. Ezek közül való a szerencsétlen Loassy Lászlónak verse is, kit 1837-ben vetett börtönbe az osztrák reakció s ki börtönében megvakult és megőrült s mint élőhalott, mint élő tiltakozás a zsarnokság ellen, néhány év előtt végezte be életét.

A téli tárlat.*

Az Őrálló számára írta: ifj. Mitrovics Gyula.

(A tárlat bezárta alkalmából.)

I.

Az ősz legvégén, mikor már odabent elkél a fűtés, kint meg egy-egy szallingózó hópehely igyekszik téli hangulatot csinálni, a budapesti Andrassy-utnak már csaknem a vége felé, egy nemes, olasz renaissance palota homlokzatán két ríktó villanyfény gyul ki. Január utoljáját aztán e ház ablakai is kénytelenek megelégedni, azzal a világitással, melyben a holdfény és gázlángok egymást támogatva részletetik.

Ez a két, kekesfehér fényben uszó lámpás azt jelenti, hogy a magyar művészetnek ilyenkor ünnepe, vagy, ha tetszik, cenzurája van. A képzőművészeti társulatnak e megvilágított palotájában néhány héten át tart a téli kiállítás, melyben az érdeklődő — nagyzás volna azt mondanunk vásárló — közönség ilyenkor együvé gyűjtve szemlélheti a legjavát annak, mit a magyar képzőművészet egy éven át termel.

Hogy fényes-e ez az ünnepély, megfelel-e minden tekintetben a legmagasabb követelményeknek ez a cenzura? azon a hivatottak és kevésbé hivatottak a nyilvánosság előtt és a társaságok kényelmesebb diskurszusai közben, pro et contra sokat vitatkoznak ilyenkor.

Hogy a mai képzőművészetre rá lehetne-e ütni a klasszicitás bélyegét, az nagyon is kétséges dolog; de hogy a magyar közönség ennyit sem érdemel meg, a mennyit művészeink mutatnak neki, az bizonyos.

Jelen tárlaton is van annyi állandóbb becsü mű, hogy a közönség, ha talán volna kinek, válogathatna bennök. Mégis azért egy sines olyan, a mely körül a többi csoportosíthatnánk vagy a melyiken a tulemelkedés érdemén kezdhetnők ismertetésünket. Hiszen Munkácsy „Honfoglalás”-a még nem került haza. Inkább a név iránti tiszteletből, mint a jelen mű kiválósága miatt kezdjük a nagy mester képén, a „Tépésesinálók” című. Egy

Derék, fiatal munkatársunk, ki első, a „Valóság”-ról szóló esztétikai műveivel is kiváló tetszést aratott s a műremek tanulmányozása céljából, a tiszáninneni egyházkerület segélyével a nyáron utazta be Olaszországot, kérésünkre kereste fel e tárlatot s írta e közleményt.

parasztházban látható hosszú asztal körül, lócákon ülnek a tépésesinálók asszonyok, lányok és gyermekek. Az asztal balsó végénél gubbaszodik egy nyomorult pupos. Eitorzult vonásai en face láthatók. A boglyakemence mellől egy elaggott paraszt hajol előre, kinek már erőlködésébe kerül egypár szót meghallania. Valamennyien néma részvétellel és szájalommal hallgatják és nézik a sebektől bénított honvédet, ki az asztalnak szintén baloldali végénél ül, egy alacsony széken. A kép Munkácsy „Milton” korából származik, midőn kereste a nyomor ábrázolását, előszeretettel használta a komor színezést. Ez is ilyen. Mintha az a komor, kétségbeesett hangulat, mely e romtestű fiatal ember láttára, a szomorú foglalkozás közben ránehezedett az alakok kedélyére: leborítaná, mint egy sötét lepel, a tárgyakat is, behomályosítná a levegőt s rászállana a világosságát adó ablakokra is. De nemesak a szomorú tárgy s nemesak e sötét világitás teszi a kép hangulatát, hanem a szintén megdöbbentő realizmus is, melylyel az arcon kifejezett kedélyállapot festve van. Az egyszerű emberek öntudatlan hazafiai bánatát fájdalomma fokozza az a kép, melyet az összetört honvéd nyújt alakjával és előadásával. Az egyszerű emberek nem érzik úgy a közfájdalmat, csak ha így, mintegy egyénitve látják s csakugyan kiváncsian nézik ezt a megtestesített s látszik rajtok, hogy lelkük a fájdalom újabb érzését fogadta be s hogy az öntudatlan hazafibánat az egyénnek nyújtott részvét által emelkedett ide. S a kép hangulatának szomorúságát még fokozza az, hogy egyetlen erőteljes férfit sem lát a szem: asszonyok, lányok, gyermekek, a rokkant, az agg paraszt és a nyomorék. Valóban egyik legerőteljesebb kifejezése e mű azon bánatos hangulatnak, mely elragadja szívünket, ha a 48-iki szabadságharc szomorubb napjaira gondolunk. Nagy kár, hogy a kép már ma is megromlott s a festékreteg hasadozni kezdett. Ugy látszik, hogy az újabb keletű művek közül sokat nagyon hamar utóler az a sors, mely Makart némely képén oly ilyesztően bizonyítja a modern festőanyagok romlandóságát.

Grünwald Béla szintén állított ki egy komor tárgyú képet: „Összeesküvők sorsot huznak.” A cím mutatja a tárgyat. Oldalt, szegényes asztalon egy, fehér porcellán ernyővel leborított lámpa vet világosságot a legközelebb

tartásaival szenteltetnek föl; hogy a hivatalok ez egyház ünnepeit ülik; kath. intézetek tanárai az állami tanári karba számítatnak s számos kedvezményt élveznek; kath. főpapok nagy politikai válságoknál mindig megkérdeztetnek stb. stb.

Mi a tény tehát most mindezek folytán? Az, hogy a katolikus egyház valójában uralkodó, religio dominans, a többiek csak bevett vallások.

A katolikus nagygyűlésnek eszerint, melyben az elnöklő primás olyat kíván, a minél sokkal többet nyertek, — a többiek olyat, a mit a magyar állam nem adhat meg, ha csak önmagáról lemondani nem akar, igazi hatása nem lehet, mert hiányzott belőle az egyedüli szilárd fundamentum, melyen a szabadelvűség szilárd bástyája fölépül: a történelem igazsága.

A dezentorok.*

Isten, ember tudja, hogy a protestáns egyháznak — mint felekezetnek — semmi haszna, semmi nyeresége nincs az úgynevezett egyházpolitikai reformokból. Legerősebb védőbástyánkat, az 1868. LIII. t. cikket döntik meg vele és szabad kezét engednek a ránk nézve szomorú emlékü reverszálisoknak s hogy mégis lelkesülünk e reformokért s szívvel lélekkel óhajtuk azoknak törvényerőre emelkedését, az a mi megdönthetetlen hazafiságunknak élő bizonyága, melynek felekezeti érdekeinket mindenkor alája tudtuk rendelni.

És mégis mi történik?

Minket protestánsokat fog gyanúba és becsmérel a titkos és nyilvános ultramontán sajtó, hogy mi akarjuk egyházjogunkat, a Tiszák alattomos mesterkedései folytán ráerőszakolni a kilenc millió katolikus lakosságára. S mikor a Tibádok, Atzél bárók, Györfy Gyulák, Polónyi Gézák, a gróf Károlyi Istvántól kapott hatalmas erkölcsi lecke ellenére is, mindenféle hamis ürügy alatt, kifordítják a szellős köpenyegét, a melynek védelme alatt, csak a vak nem látta, hogy eddig is micsoda álliberálizmusnak voltak lappangó lovagjai: akkor felharsan megint a titkos káröröm kórusa s a megvásárolt sajtó elkezdvén prédikálni lelkiismeret ébredéséről, tiszteletreméltó jellemekről, oda írja ezt is a Tiszák, jobban mondva a protestánsok veszteségének számlájára.

Oh, azok a Tiszák!

* Adjuk e cikket minden változtatás nélkül még ott is, hol nézeteinkkel nincs összhangban, mert végén helyesen mutat rá arra, mért nem kellene az egyházpolitikai javaslatok ellenzőik legnagyobb részének. A mi eltérő nézeteink lapunk egész irányából ugyis tisztán kitűnik s ha valakinek, úgy nagyrabecsült munkatársunknak nyitjuk meg hasábjainkat a másféle meggyőződések tolmácsolására. Ez az eszmék tisztázódásának alapja. Szerk.

ülökre. Sápadt fénye látni engedi egy, az asztalra könyöklő, középkorban levő férfi ráncos, életgondoktól és szenvedélytől összeaszott arcát. Fáradtan, de mégis érdeklődéssel várja a sorshuzás eredményét. Vele szemben nekünk félig-meddig hátat fordítva egy asszony ül, kit sorsa a kétségbeesés és nyomor e tanyájára üzött. Az asztalon levő cilinderből, velünk szemben álló, vékony, magas fiatal ember huzza a cédulát: életet vagy halált. Arca sovány és sápadt; elszánás és kétségbeesés, rajongás és nemesebb ihlet sajátserű vegyülete nyer rajta kifejezést. Jobbra, a szoba sötétjébe veszve, komor, de elszánt alakok ülnek. Egyik-másik összegörnyedve, arcát tenyerébe rejtve, várja sorsát. Az itt leirt borzasztó jelenet, mely még a résztvevő, fásult és elszánt alakokra is izgató hatással van, a művészen megtalálta a méltó festőt. Az asztalra könyöklő alak szinte kidomborodik; a rávetődő lámpafény, mintha egy lobogó mécs világa volna; szinte halljuk a sötétben ülők elnyomott lélekzését, fel-felszakadó sóhaját. A gyér világítás is illő az alkalom komorságához, de nézetünk szerint mégis túlzott, keresett. Hiszen egy meggyújtott gyufaszál lángja is vet ilyen erős világosságot. De az a fény, melyet a művész használt, mint már ki is emeltük, mesteri festésű; arányosan oszlik szét a szobában.

E kép után kell nyomban említenem a „Bohémek karácsonyát“ Réti Istvántól. Szegényes fővárosi lakószoba, az asztalon égő lámpával s a körülte ülő három alakkal. Kiáltó itt a szegénység. Az ágyon, mely az egyiknek egyszersmind most diványul is szolgál, alig egy pár darab ágynemű. A fiatal tollforgatók életének egy szomorú óráját ábrázolja a művész. Ambícióval és erőfeszítéssel dolgoznak ezek, szinte kétségbeesett küzdelemmel törve a dicsőség felé, majd — lassankint alábbszállva reményeikben — a megélhetés után. Az áldatlan és kimerítő munka után esténként magukba szállva s vágyva valami csendes boldogság után, életük sivatágát egész valójában érzik. S ez összetöri, leveri őket. Ezt festette meg Réti, megrázó igazsággal, szép hangulattal, nemes részvétérzéssel. A tört reménynek s az önmeghasonlásnak, mely ez alakokról szinte leri, igazi ábrázolása. Itt is gyenge a világítás, de a mennyi van, az szintén mesteri. E mű meg is nyerte méltó elismerését: a nemzeti muzeum számára megvásárolták.

Folyt. köv.

Ha tudnák a mi fanatikus ellenségeink, hogy milyen kevés jóval voltak azok a Tiszák mi hozzáink. Ha tudnák — pedig tudhatnák — hogy azok a Tiszák, mikor a hatalmat még vasmarokkal tartották kezeikben, velünk szemben csak arra az egy politikára szorítottak, hogy bennünket elaltassanak, békés önmegadásra, tétlen hallgatásra bírjanak, nehogy valamiképen az ő hatalmokban és befolyásokban hiba essék — az ő esetleges protestáns voltukért.

Hagyjanak békét nekünk, uraim, Tiszával. Nekünk semmi érdekünk nem követeli sem a Tisza Kálmán új uralomra jutását, sem az egyházpolitikai törvényjavaslatok keresztülvitelét, hanem követeli ennek a felekezetek által részekre szaggatott, pánszlávok és dákorománok által nemzeti egységben fenyegetett magyar államnak létele, egysége s az európai jog- és kulturáramok között való beilleszkedése.

Minden tisztelet és becsület annak, a ki lekének igazolt aggodalmaitól kényszerítve száll sikra Mocsáryval a vészthozóknak ítélt újítások megvalósítása ellen, de nem magyar az, cudar az, a ki titkos befolyások, vagy éppen felekezeti gyűlölködés révén némitja el jobb meggyőződését s késlelteti egy ujezredév küszöbén nemzete egységének s hazája megerősödésének kedvező alkalmát.

Hogy ez a mostani szabadelvű párt, mely a reformokat zászlajára írta, nem áll feladata magaslátán, azt sajnálattal konstatáljuk mi is. (Hogy a demokrata függetlenségi párt sem áll ott, az még sajnosabb ennek a nemzetnek s nekünk, kik eddig önzetlen odaadással támogattuk.)

De miért nem áll a szabadelvű párt feladata magaslátán? Azért mert azok a tisztelt képviselő urak, a kik még a kálmánista Tisza Kálmánt is vakon támogatták, mikor a magyar nemzet rovására Bécsnek kellett áldozatot hozni, most nem hajlandók az „imádott“ (?) magyar nemzetnek meghozni ezt a csekély áldozatot, mert abból esetleg a lenézett, a megvetett, a gyűlölt protestantizmusnak, a valódi szabadelvűséggel édes testvér protestantizmusnak is valami csekély előnye lehetne. Hadd sorvadjon inkább a magyar nemzeti álladalom, de itt semmiféle Tisza Kálmán . . . akarom mondani: semmiféle eretnokség ne domináljon.

Oh, gyönyörűséges maszkok, ismerünk beneteket. A lóláb erősen kifityeg a reverenda alól.

Czinke István.

KÖZÉLET.

Angol közhivatalnokok és államférfiak.

(Az angol közéletből.)

Egy fiatal francia tudós, *Max Leclerc* figyelmet keltő munkában tette közzé az angol politikai és közéleti viszonyok közelebbi megfigyelésének szentelt hosszabb tanulmányúta gyűjtéseit. A könyv, mely a francia szakirodalom legrissebb terméke, alkalmas nálunk is érdeklődést gerjesztetni, a hol parlamentben, sajtóban annyit hivatkoznak angol példákra a nélkül, hogy az angol alkotmány és adminisztráció üres sablonain kívül a közkeletben ámulatos gépezetnek belső életét és működését is eléggé ismernek. Pedig sehol sem lényegtelenebb a forma és sehol sem nyeri erejét, állandóságát annyira a közszellem hagyományos élő tartalmától, mint a büszke ősi angol intézményekben.

Egész a legújabb időkig, 1855-ig Angliában a közhivatalok betöltése körül semmi törvény vagy törvényes szabály nem intézkedett. Minden főtisztviselő kénye-kedve szerint tölthette be az ügykörébe eső állásokat, legfeljebb némi nélkülözhetlen elemi ismereteket kívántak meg a jelölttől. Innen azok az érdekes életpályák, melyekből annyit mutathat fel az angol közélet minden ága s melyek közül egyike a legtanulságosabbaknak a hírneves *Canningoké* a múlt század végén, kik bár szerény irlandi családból eredtek, nem egészen egy század lefolyása alatt három Canning szerzett nemességet s egy közülük miniszterelnök lett. Epen ilyen fényes pályát futott be India egykori kormányzója, *Henry Bertie Edward Frère* is.

Angliában a központi kormányzat minden ágát egy állandó titkár vezeti, ki administratív tisztviselő s egy államtitkár vagy altitkár, a ki politikai személy s a hatalmon levő párt érdekeit képviseli. A közhivatalok betöltése reformja fölött kifejtett komor és elkeseredett vitában végre a kérdés elvileg el lett döntve 1855 május 21-én a mikor egy miniszteri rendelet értelmében bizottság alakult a tisztviselő-jelöltek képességeinek megvizsgálására. De csak 1870-ben lépett életbe a nyílt pályázat — open competition — a közszolgálat legtöbb ágára nézve, kivételével azoknak a hivataloknak, melyekre a korona közvetlen kinevezési joga maradt fentartva. Végre pedig az illető közhivatali körök főnökeinek kijelölése.

Az 1870 jan. 4-iki államtanácsi rendelet a közhivatalokat két osztályba sorozta s mindegyikre külön pályázatot és programot állapított meg. Az első, magasabb tisztségek elérhetése magasabb kvalifikációhoz lett kötve,

a másodrangukénál megelégedtek egyszerűbb vizsgálattal. De ez új rendszer nem oszthatott el minden anomáliát s ezért számos enquete-ozás után újabb reformokkal igyekeztek pótolni a hiányokat 1876 és 1886-ban.

A pályázat útján betöltött állomások száma aránylag csekély s a fizetés kezdetben 250 font sterling, mely pedig a végén ezer fontig sőt még magasabbra emelkedhetik. Az előléptetések nem a szolgálatidő, hanem érdem szerint (upon merit, non according seniority) szoktak történni.

A mi azokat a hivatalokat illeti, melyekre az illetékes körök kinevezése a döntő, idetartoznak a földművelési felügyelők, a British Muzeum segédtitcsjei, az alsóház hivatalnokai kara, a közoktatási felügyelők, követségi titkárok, alkonzulkok. Utóbbi állások betöltésénél megtörtént, hogy a külügyi hivatal az oxfordi, vagy cambridgei egyetem tanári karához fordul alkalmas jelöltek ajánlása végett.

A diplomáciai szolgálatban a megkivántató kor 20—26 év; a megkivánt ismeretek nem tulságosak. Orthographikus írás, latin grammatika, valami jó latin auctor fordítása és etymologiai fejtegetése, a számtan négy elemi művelete és a tizedes törtek, Euclides első könyve és földrajz. De annál több szak- és nyelvismeretet követelnek: mint p. o. francia grammatika és folyékony francia társalgás, francia levelezés mindennapi dolgokról; a németből ugyanazt, kivéve a levelezést. Továbbá angol alkotmánytörténet, Európa és az Egyesült államok politikai története 1815-től 1860-ig, különösen a főbb nemzetközi szerződésekkel, azután nemzetgazdaságtan, Smith Adam és Willson; a legutolsó kellék végül, hogy a jelölt a vizsga folyamán értelmességének általános jeleit adja különösen az által, hogy egy általa vagy előtte egyszerűsített elolvasott cikk lényeges pontjait gyorsan fogja fel.

Más igények vannak a konzuli pályával szemben. Ehhez 25 évtől 50 évig lehet jelentkezni. A program rövid. Angol fogalmazás, francia írás és beszéd, továbbá azon kikötő hely nyelvének értése, hol a jelölt székelni fog, tehát a német Középeurópában, a spanyol vagy portugál Spanyolország, Portugál, Marocco, Dél-Amerika vagy Közép-Amerikában, az olasz Olaszország, Török- és Görögország, Egyiptomban s a Fekete- és Középtenger vidékein, az orosz Odesszában. Tengeri és kereskedelmi jog, számtan. A szélső kelet konzulainak külön vizsgárgyak van.

E szerint minden konzulnak szükség először is franciául tudni, aztán annak a népnek nyelvét, melynek kebelében élni fog. Mert az angol konzulok azon állásra képezik ki magukat, melyeken szolgálni hivatnak. Világért sem jutna eszébe az angol külügyi hivatalnak, hogy egy jó ügynöke, ki hasznos szolgálatokat tesz p. o. Jokohamában, ugyanolyan hasznos lehetne Tangerban, vagy hogy valakit Bostonba helyezzenek át, a ki tíz évig szolgált a keleten. Azt nem kívánják tőlük, hogy apróra tudják a harminc éves háború történetét, vagy a kucsuk-kajnardzsi-i békekötés pontoszatait, csak azt, hogy gyakorlati emberek legyenek.

Külön kell kiemelnünk az indiai szolgálatot, mely egyetlen a maga nemében, mert 950 hivatalnokát, a kik több mint 100 milliónyi birodalom felett kormányoznak, az angol társadalom igazi elite-jéből sorozzák.

Igaz, hogy az indiai kormány hivatalnokainak egészen kivételes előnyöket nyújt: hatalmat, dicsőséget, nagy és dús fizetést, jelentékeny nyugdíjat; de aztán viszont elsőrendű fizikai és erkölcsi tulajdonságokat követel tőlök. India jövőbeli kormányzóinak teljes fizikai épséggel kell bírniok, hogy ellentállhassanak a föld kerekesség egyik leggyilkolóbb klímájának. Ehhez képest egy állandó jury, mely kiszolgált indiai tisztviselőkből áll s alaposan ismeri az indiai ügyeket, van megbízva a feladattal, hogy előkészítse a pályázatokat s személyes érintkezésből ismerje meg a jelölteket. A pályázatnak három fősze van: fölvételi vizsga, mely csak általános tárgyakra vonatkozik, próbaidő (probatión), mely két évig tart s végleges vizsga, mely a próbaidő alatt tanulmányozott speciális tárgyakat öleli fel. Ez egész idő alatt a vizsgáló biztosok állandó megfigyelés alatt tartják a jelölt testi, erkölcsi és szellemi tulajdonságait.

Várnai Sándor.

EGYHÁZI ÉLET.

A katolikus lelkészek kongruája.

A „Hazánk“ f. hó 17-diki 23. számából veszszük át a következő nagyérdékű cikkrészletet:

Mit értünk a kongrua fogalma alatt? A napisajtó évek óta foglalkozik e kérdéssel, röpiratokban tárgyalták, sőt a parlament is szóba hozta. De a közönség legnagyobb része nincs tájékozva a kongrua rendeltetéséről, annál kevésbbé ismeri annak mélyreható közigazdasági jelentőségét.

A kongrua alapján semmi más, mint annak a jövedelmi minimumnak a megállapítása, a melyből az alsópapság a jelenlegi életviszonyok mellett állásának és képzettségének megfelelő módon megélhet, más szóval existenz minimum, melyet a rendszeresített lelkész vagy segédlelkész papi működéséért igényelhet.

Rendezett nemzetgazdasági viszonyok mellett minden ember megkövetelheti teljesített munkájának egyenértékét, úgy a kenyérben, valamint az anyagi előnyökben. A pap is, mint a társadalom erkölcsi rendjének őre és hivatalnok, mint az államnak kulturközege méltán megvárhatja, hogy oly javadalmazásban részesüljön, mely méltósági állapotából eredő életszükségleteit kielégítheti. Természetes, hogy ezt a jövedelmet nem a változó egyéni igények, hanem az átlagos megélhetési feltételek szabják meg.

A kongrua tehát a papi fizetések minimumának megállapítása. S a mint az állam rendezkedett a tanítói fize-

tés minimumáról a múlt évi törvényben, úgy iparkodik a kongrua-bizottság is rendezni az alsó papság anyagi helyzetét a megfelelő existenz-minimum megállapításával.

E téren nem ez az első kísérlet. Az életszükségletek korszakonként változnak s valamint a közgazdasági tényezők értéke emelkedik, úgy a megélhetési feltételek is lépést tartanak a megváltozott viszonyokkal.

Ezelőtt 160 évvel a papi kongruát az 1733. március 7-iki királyi rezolúció 150 forintban állapította meg. Mária Terézia idejében már annyira megváltoztak a közgazdasági viszonyok, hogy az új plébániák alapítását az 1770. június 2-iki kir. rezolúció 300 frt évi jövedelem minimumához kötötte. Később II. József császár még részletesebben szabályozta a kongruát, s a 300 frt jövedelmet az új plébániákra nézve biztosítani kívánta. Az alsó papság helyzetének javítását végre a törvényhozás is megkísérelte s az 1790/1-iki 67. t. c. által egy országos bizottságot küldött ki, hogy ez ügyben javaslatot terjesszen elő. E bizottság Mitterpacher Dániel püspök indítványára a 400 frt minimumot fogadta el s a hiányzó szükségletek fedezését a vallás-alapra hárította. Minthogy azonban e terhet a vallás-alap nem bírta meg, a kongrua-rendezés ügyét is elhalasztották.

Végre hosszas vajadás után az 1827. 8. t. c. ki-mondotta, hogy az alsó papság állásának és a helyi viszonyoknak megfelelő ellátásban részesüljön. Így lón azután a kongrua 315 forintban megállapítva, melyet a vallás-alap köteles kiegészíteni.

A mai lelkesi jövedelem minimuma tehát jelenleg 315 frt, a segédlelkészé pedig 210 frt. Hogy ebből a jövedelemből akadémikus képzettséggel bíró osztálynak a mai viszonyok között megélni nem lehet, azt bizonyítani is fölösleges. Hiszen a tanítói fizetés kongruája is 400 frt, s még ezt az összeget is csak a pénzügyi viszonyok nyomottságára való tekintettel fogadta el a ház, a 600 frtos ellenindítvánnyal szemben.

Nincs ország a kontinensen, a hol a papi hivatal jövedelme oly alacsonyra szállított minimumhoz volna kötvé, mint épen hazánkban. Alig egy évtizeddel ezelőtt rendezték a papi kongruát a Lajtna túl s bár a minimum megállapítása egyes tartományok szükségletei és közgazdasági viszonyai szerint változik, de azért még a leg-szegényebb dalmati vidékeken is magasabba szabták a kongruát. Bécsben 1800 frt a kongrua. A Bécs körül fekvő I. osztályú városokban 1200, a II. osztályúakban pedig 1000 frt. A vidéki helyek I. osztályzatában 800, a II-ikban 700. Még Galiciában és Bukovinában is 1200 frttól 600-ig változik a minimum. Sőt Dalmáciában is 800 frttól 450-ig, a legkisebb segédlelkési kongrua pedig 250 frt.

Badenban 1822-ben szabályozták a kongruát. A minimum 2200 márkától 1600 márkáig terjed. A segédlelkészeké 800 márká. Bajorországban már 1872-ben föl-emelték a plébánosok illetményét 700 frtról 900 frtra. Poroszországban a kongrua legkevesebb 400 tallér.

Sőt hazánkban is történtek intézkedések a görögkeleti egyházban és a dunamelléki református egyházkerületben. A legmagasabb I. osztályú díjazás a református kerületben 2000—1600 frtig terjed. A II. osztály 1400—1200-ig, a III-ik 1100—1000-ig, a IV. 900—600 frtig. A legkisebb és legszegényebb egyházyülekezet is köteles azonban 400 frt minimumot biztosítani.

Csodálatos, hogy éppen a katolikus egyház lelkeszei vannak, hazánk némely vidékein, a legsilányabban díjazva. A dús javadalmakkal ellátott főpapság mellett nem vesszük észre a felsővidéki kiéhezett, nyomorral küzdő alpapságot, s főleg a családos görögkatolikus papságot, a kik 50—60 frt fizetésükkel az éhenhalással küzdenek s csak úgy képesek megélni, hogy a vallásalap a 315 frtos papi kongrua kiegészítéséhez évenként 470 ezer forinttal járul.

A nagy közönség annyira megszokta a katolikus egyház helyzetét a főpapi javadalmak és a rendezett plébániák szemüvegén keresztül tekinteni, hogy a nyomorral küzdő katolikus lelkeséi típusa előtte ismeretlen és hihetetlen fogalom. Nem látja meg a vakító fény miatt a sötét árnyékot, a bitor és selyem palástok miatt az elfakult, rongyos reverendát. Csodálkozva tekint erre az előtte idegen kérdésre s a papi kongrua szabályozását nem tartja megokolt szükségnek, mert nem ismeri a felsővidéki éhező papságot.

Pedig ha az egyházi reformok életbeléptetésével az anyakönyvvezetési és esketési stóla 40—50 frtra rúgó jövedelmét kárpótlás nélkül vesszük el a szegényebb javadalmu lelkesektől, csak a szociális nyomor tényezőit szaporítottuk, s némely mostoha vidéken azt a szegény alsópapságot egyenesen a *kihalási útba* helyeztük. Mert ha 315 frt jövedelem mellől 50 frt mellékjövedelmet elveszünk, aránylag jobban meg fogja érezni az az illető a hiányt, mintha 3000 frtból 500 frtot vonunk le. Itt a fölösleget, — redukáljuk amott már az életszükségletek nélkülözhetetlen föltételét támadjuk meg.

A katolikus egyház egy évszázad óta nemcsak hogy a fizetési minimumot nem módosította a kor változó viszonyaihoz és emelkedő életszükségleteihez, hanem még a kongrua-alap megteremtésére sem tette meg a kezdeményező lépést. A század eleje óta nem javította szegényebb sorsú papjainak helyzetét, s a mi a papi javadalmak anyagi változásának terén történt, az csak a régi kongrua értékét csökkentette. A papi tized, a robot eltörlése, a kötelező állami terhek viselése, az adómentesség megszűnése, a kegyúri teherviselés ridegebb alkalmazása, a misepénzek csökkenése nemcsak nem javította, hanem határozottan apasztotta a lelkesi jövedelmet. Az 1836: 6. t. c. 3. §-a pedig hiában rendeli el a papi telekhez való legelő kihasítást, mert a tagosítás hazánk némely vidékein még most sincs keresztülvive. Sőt az 1853. március 2-án kelt úrbéri kárpótlás is csak ott nyújt anyagi előnyöket, a hol azelőtt a plébániának meg volt a faizási joga.

Ha még ehhez hozzászámítjuk az egyenértékű adó terhet, könnyen beláthatjuk, hogy a feudális társadalom átalakulása nemcsak hogy kellő kárpótlást nem nyújtott az alsópapságnak, hanem sok helyen egyenesen megélhetési feltételeiben támadta meg.

E tarthatatlan állapotokon akart segíteni a kongrua-rendezés ügyében megindult mozgalom, mely mindeddig azért nem vezethetett konkrét eredményekre, mivel a katolikus autonómia hiányában a végleges rendezés az érdekeltektől nem volt bízva. A kormány a kezdeményező lépést tehetette meg, de sem a végrehajtáshoz, sem a rendezés effektuálásához jogosítványa nem volt.

A magyar protestantizmus s a millenium.

Midőn nemzeti lelkesedéssel olvasunk a milleniumra vonatkozó sokszere és nagyszerű előkészületekről, jól érezzük, hogy a liberális, vagyis a protestáns eszmék híveinek s harcosainak sem szabad késniök sehol az éji homályban. Nem is késnek, bizonyítja ezt már az „Örálló” is, midőn itt a debreceni egyetem felállításának reményességét élesztgeti, ott meg a hazai prot irodalom lendülését óhajtja. Közélebről is (a 2-dik számban) közlésezi a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak a magyar protestantizmus nemzetbefolyásoló hatalmának feltüntetésére irányított milleniumünnepi 1000 frtos pályázatát.

Jelen sorok írója mindezeknek kiegészítésül azon jelszó alatt, hogy „keressük azt, a mi egyesít” ugyan-csak nemzetünk ezeréves fennállása emlékének szabad-elvű, azaz protestáns részről való díszes és hasznos megünneplése gondolatától vezéreltetve fölvet egy eszmét, mely be nem válas esetében elmerül az idők folyamában, de ha megtetszik: tetet ölthet (s ez utóbbi esetben alul-írott a célra ezennel felajánl kis módjához képest 100 koronát); eszmét, mely magában véve eléggé divatos, hangzatos, bár itteni alakjában talán meglepő; eszmét, melyen lelünk édes örömmel elmerenghet nemcsak, de büszkeséggel is megteleg; eszmét, sem több, sem kevesebb, mint:

egy a reformációt áldásaiban magyarázó s a hazai protestantizmusra fénytvető monumentális emlékműnk. A liberálizmussal egyesült protestantizmus igazságainak hódító erejét jelképező szobornak felállításá váhalol... talán az ország fővárosában. Hadd tudja s lássa meg a világ, hogy dicsőek voltak a Boesky, Bethlen, Tököllyi, Rákócziak s Kossúth Lajos harcai s nagyok az apostolok s maccenasok, gályarabok mártýrok és hitvallók, nemkülönbön általán a szellemi munkások művei, szenvedései, érdemei; s a *dicső és nagy alkotásokkal* egyetemben legyen még megörökítve azon *szöveget* is, melyet a magyar protestánsok liberális r. kath. honfitársainak az alkotmányos és hitszabadság közös oltárára letett áldozataikért ajándékba visznek és jusson kifejezésre azon *hála* is, melylyel a magyar protestánsok a Habsburg házból főleg egy I. Miksa, III. Ferdinánd, I. József, II. József, II. Lipót s a mostani alkotmányos és jószágos király iránt eltelve vannak. Mért ne lehetne egy „vormsi emléke”-féle protestáns szobrunk? Ajánljuk az eszmét szerényen figyelemre.

Stefanos.

TANÜGY.

A felekezeti tanárok és tanítók nyugdíja.

— A közoktatási miniszter legújabb javaslata. —

A képviselőház jan. 17-iki ülésének elején Csáky Albin gr. kultuszminiszter törvényjavaslatot terjesztett be ama nyilvános tanintézetek igazgatók, tanárok, tanítók, igazgatónok és tanítónók nyugdíjazásáról és hozzátartozói ellátásáról, a kikről állami vagy más hasonló természetű közrendelkezéssel gondoskodva nincs. A rég várt nagy fontosságú törvényjavaslatot és megokolását részletekben közöljük.

1. §. A felekezetek, törvényhatóságok, községek és társulatok által, vagy örök alapítványokból (ide nem értve a szerzetes-rendek kezén levő alapítványokat) fentartott középiskolák, felsőbb leányiskolák, kereskedelmi középiskolák (akadémiák), valamint az ily jellegű jogakadémiák, tanító-, tanítónő- és kisdiedővő-képző intézetek számára országos nyugdíj- és gyámintézet állítatik, melyből az ezen tanintézeteknél alkalmazott igazgatóknak, tanároknak, tanítónőknak, igazgatónőknak, tanítónőknak, nyugdíj vagy végkielégítés, özvegyök és árváik részére temetkezési járulékok és özvegyi ellátás, illetőleg nevelési járulékok biztosítatik.

E nyugdíj- és gyámintézet kötelekibe csak oly nyilvános tanintézetek vehetők fel, melyeknek állandó fennmaradásuk biztosítva van.

2. §. E nyugdíj- és gyámintézetre nézve mindenben, a miről az alább következő szakaszokban külön említés nincs, nevezetesen: a) a szolgálati idő beszámításának s a nyugdíjazási és gyámintézési igény beállításának föltételei, valamint a beszámítható javadalmazásnak s az igényelhető nyugdíjnak, ellátási vagy nevelési járandóságoknak meghatározása stb. tekintetében az 1885. évi XI-dik törvénycikknek a tanárookra vonatkozó rendelkezései szolgálnak zsinórmértékül.

3. §. A nyugdíj- és gyámintézet jövedelméül a következő források jelöltetnek ki:

a) A fentebb felsorolt tanintézetek minden rendes igazgatója, tanára, tanítója, igazgatónője avagy tanítónője köteles évi törzsfizetésének 300 forinton felül levő összege, valamint fizetésének minden szaporodása után (ide nem számítva a lakpénzt) egyszerűsmdenkorra $\frac{1}{3}$ részt a nyugdíj- és gyámintézet javára lefizetni.

b) A tanintézetek fentartói, iskoláik minden igazgatói, tanári, tanítói, igazgatónői vagy tanítónői rendes állásának törzsfizetése s e törzsfizetés szaporulata után évenként 5 százaléknyi összeget fizetnek. E tartozás az üresedésben levő állások törzsfizetése után is lerovandó.

c) Az elősorolt intézetek tanulóitól (kivételek nélkül) fejenként és évenként a jogakadémiáknál 6 frtnyi, a többi tanintézeteknél 3 frtnyi díj szedetik.

d) E nyugdíj- és gyámintézet kötelekibe tartozó mindazon tanintézetek fentartói, kik iskolai épültre vagy beruházásra állami segélyt kapnak, e segély után 15 éven át 3 százalékat tartoznak a nyugdíj- és gyámintézet javára fizetni.

e) Az államkincstár a nyugdíj- és gyámintézet szükségleteihez évenként 60.000 frttal járul hozzá.

Az a), b) és c) alatt kijelölt jövedelmi forrásoknak egymáshoz való arányát az iskolafentartók a helyi viszonyok szerint esetleg módosíthatják, de a módosítás mellett is az ezen forrásokból eredő jövedelmek végösszegének változatlanul kell maradnia. A b) alatt kitüntetett 5 százalékból az illető tanerők terhére áthárítható részlet-maximum 2 százalékból állapították meg.

Oly intézeteknél, a melyeknél a fentforgó különleges viszonyoknál fogva nem valamennyi, hanem csak néhány tanerő nyugdíjazásáról kell gondoskodni, az a) és b) alatti befizetések csak e tanerőkre szólnak, a c) és d) alatti jelölt befizetéseket pedig a vallás- és közoktatásiügyi miniszter arányosan állapítja meg. Az illető tanerők megterhelése ez esetben sem lehet nagyobb a fent kitüntetett mértéknél.

Az ezen nyugdíj- és gyámintézetbe történt befizetések visszatérítésének semmiféle körülmények között sincsen helye.

A némely tanintézeteknél már meglevő nyugdíjalapokat ezen országos intézet létesülte után az iskolafentartók tetszésük szerint vagy az a) b) c) és d) alatti elősorolt befizetések alapjául szolgáló tőkeket kezelhetik vagy pedig — az egységes által eddig teljesített befizetések visszatérítését illetőleg netalán szerzett jogoknak épségben tartása mellett — más, eredeti rendeltetésökkel rokon célokra fordíthatják; de az ezen országos nyugdíj- és gyámintézet kötelekiben álló tanintézetek alkalmazottjai s hozzátartozói számára belőlök egy második nyugdíj- vagy gyámintézetet nem tarthatnak fenn.

4. §. A már fennálló tanintézeteknek e nyugdíj- és gyámintézetbe való belépése az illető iskolafentartónak jelentkezése alapján, mely jelentkezésnek e törvény életbeléptetése után félévén belül kell végbemennie, önkéntesen történik. — Ha valamely már fennálló iskola fentartója tanintézetével később lép be, köteles a 3. §. a), b), c) és d) pontjaiban elősorolt járandóságokat visszamenőleg is és pedig 4 százalékos késedelmi kamatokkal együtt akként leróni, mintha a jelen törvény életbeléptekor állt volna be a nyugdíjintézet kötelekibe; ellenkező esetben alkalmazottjainak szolgálata a nyugdíjigényre nézve csak a nyugdíj- és gyámintézetbe való belépéstől számíttatik.

A jövőben keletkező iskolák fentartói azonban kötelesek tanintézetükkel ez országos nyugdíj- és gyámintézetbe belépni, vagy alkalmazottjaik számára legalább oly nyugdíjról és hozzátartozói oly ellátásról gondoskodni, mint a minő a jelen törvény biztosít és pedig a nélkül, hogy intéztük tanulóit, vagy alkalmazottjaikat az adandó nyugdíjért és ellátásért nagyobb mértékben terhelnek meg, mint a minő befizetést a jelen törvény szab meg. — Ellen esetben iskolájok nem számíthat a nyilvánossági jogra.

A nyugdíj- és gyámintézetből kilépésnek nincs helye.

(Folyt. köv.)

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Protestáns gyűlések tartásának az eszméje merült föl a Kassán megjelenő „Felső-Magyarország” szerint, a melyek ellensúlyozni volnának hivatva a budapesti katolikus nagygyűlés hatását. Mi részünkről a legszerencsétlenebb eszmének tartjuk ezt. A protestantizmus mint ilyen, eddig sem ment bele az ultramontanizmus elleni küzdelembe. Nem szabad vallásfelekezett állítani szembe a kath. felekezet túlzóival. Ez volna a legvéresebb fordulat a kulturharcban. A *szabadelvűség küzdelme folyik itt az ultramontanizmus ellen*. A szabadelvű polgárság rendezhet és rendezzen is ily gyűléseket, s a protestánsok, nem mint protestánsok, de mint liberális magyar állampolgárok szívvel-lelékkel csatlakoznak e mozgalomhoz, de nem szabad belemenniök s nem is fognak belemenni a klerikális párt e durva kelepejébe. A szabadelvűség győzelme nemcsak a protestánsok, hanem minden, lelki és polgári szabadságot szerető katolikusnak is győzelme leend. Itt nem a katolicizmus és a protestantizmus, hanem a szabadság és szolgaság, a világság és sötétség, a haladás és hátramardás állnak szemközt egymással.

Polónyi Géza rosszszül leplezett klerikalizmusa s állítólagos szabadelvűsége saját nyilatkozata által van immár kellő világításba helyezve. Komjáthy Béla és közte heves szóharc volt a függetlenségi párt ülésében a kath. nagygyűlés miatt. Komjáthy szegénytelennek tartja azt, hogy e gyűlekezet már a képviselőket is egy felekezet tagjai közül akarja választatni. Polónyi tiltakozik az ellen, hogy ama gyűlésről ily hangon beszéljenek s azt mondja, hogy „az a bizonyos komáromi gyűlés legalább is volt oly szegénytelen”. A vaknak színekről, az igazságtalan embernek igazságról beszélni hiú fáradság. De ne feledje az ország protestáns közönsége Polónyi úr eme beszédét, a mely a legigazságtalanabb részlehajlással a felekezeti viszály tüzeinek lángalobantásával ismét Pap Gábort, a komáromi ref. püspököt vádolja. Ne feledje, hogy az a Polónyi, ki a főváros közgyűlésén indítványozta az egyházpolitikai program pártolását, már akkor meg akarta hiúsítani az egészet, midőn a kath. autonómia előkészítetlen, ezer nehézségbe ütköző kérdésével kapcsolta össze; ne feledje, hogy a függetlenségi párt vezére, mely párt elvei hűséges követéséből és rendíthetlen szabad-

elvűségéből merítette erejét s a nemzet oly mérvű bizalmát, hogy 26 év alatt 7 tagból 100-ra szaporodott, most a kormánybuktatás kétes értékű dicsőségének ürügye alatt a szabadelvűség követelményeit képező egyházpárti javaslatokat akarja megbuktatni. Bizony-bizony a függetlenségi párt legigazibb barátja is megdöbbenéssel nézhetné ezt a pártot, melynek oszlopos emberei: *Polónyi, Ugron Gábor, Bartha Miklós, Bartók Lajos, Okolicsányi László* és mások még sokan, az ultramontánság titkos és nyílt pártolói. S ha még a parlamenti váltógazdaság elvénél fogva a függetlenségi párt remélhetné a kormányra jutást, — de mikor egy oly párt . . . nem is tudja különben, hogy mely párt következnék, de ha valaha, most áll az, hogy: „Selten kommt etwas Besseres nach.“

Kiléptek a szabadelvű pártból újabban *Gyürky* Ábrahám gróf, *Sipeky* Sándor, *Degen* Gusztáv, *Lévay* Antal és *Csáky* Kálmán gróf. *Fiume* a kilépett *Batthyány* Tivadar grófnak, *Temesvár* Szapáry Gyulának akar bizalmatlanságot szavazni. Szapáry állítólag úgy nyilatkozott, hogy ha százra emelkedik a kiléptek száma, élükre áll. „Szép remények hajnalesillagánál, A jövőndő tündérkert gyanánt áll!“ Ellenben *Kemény* Géza báró, ki eddig párton kívül állt, a szabadelvű pártba lépett be.

Pozsonyban a kath. nagygyűlés ellen liberális ellentüntetést s ez ellen ismét katolikus ellentüntetést akarnak rendezni. *Kemény* politikai játszma ez, melyben a kontra, rekontra, über- és superkontra így követi egymást. Hanem mégis csak azt hisszük, hogy a klérikalizmus kijátszott kártyáit sikerült a liberálizmus tromfjaival elütni.

A kongrua ügyében kiküldött vegyes bizottság jan. 20-án tartott ülést. *Samassa* József egri érsek elnökölte alatt. Az elhalt *Vanosa* érsek helyébe *Zichy* Nándor lett alelnök. *Samassa* azt indítványozta, hogy a püspökségek és káptalanok 50 ezer forintig 5, — 50—100 ezer forintig 10, — 100—150 ezer forintig 15, azon felül 20% -t fizesse a kongrua pótlására. Hosszabb vita után a bizottság *Horánszky* következő indítványát fogadta el:

„Az országos kongruabizottság az 1887-dik évi március hó 22-én kelt királyi elhatározás alapján áll; a kijelölt pontokat pedig négy albizottságban fogja tárgyalni. Minthogy ez szükségessé teszi és amugy is az ügy gyors elintézése érdekében kívánatos, megkéri a bizottság a vallás- és közoktatási minisztert, hogy eszközölje ki a királyi engedélyt egy a nagyobb, mint a kisebb egyházi javak jövedelmeinek összeírására.“

A szerzetes rendek, a kongruajárulékalól azzal óhajtották vagyonukat mentesíteni, hogy ez csak tanügyi célokra szolgál, de célt nem értek.

A kormány egyházpárti javaslatai érdekében 64 törvényhatóság irt fel az országgyűléshez. Az egyesek és testületek által benyújtott kérvények nagyobb része is mellettök van. Azt hisszük, hatvanegy törvényhatóság felirata nagyobb súlylyal bír a mérlegen, mint 120 ezer kétes értékű és hitelességű aláírás.

Perczel Dezső, a képviselőház alelnökét egy jámbor plébános, *Anderle*, az ultramontánizmus egyik szelkaka, a „Magyar Allam“-ban azzal vádolta, hogy reverszálist adott magáról, s így szavához hűtlen, midőn az egyházpárti reformok mellett küzd. E reverszálist levél alakjában állítólag *Vosinszky* Mór apari esperesplébánosnál van. Az ultramontán párt három grófi vezére közül kettő: *Szapáry* László gróf és *Esterházy* Miklós Mór gróf levélileg kérték föl *Vosinszky* nyilatkozatára, ki is levelében határozottan kijelenti, hogy nála semmiféle reverszálist nincs, csak egy magánlevél, melyet a levéltitok szentségénél fogva közzé nem tehet. Erre aztán már *Zichy* Nándor gróf is közbelépett s következő sürgős telegramot küldte *Vosinszky*nak: „A katolikusok bizalommal várják hitvallását, szíveskedjék értesíteni. *Zichy* Nándor“. Megjegyzendő, hogy míg *Anderle* gyanúsító levele pontosan megjelent, *Vosinszky* felvilágosítását nem tették közzé, csak később nyilatkozik a két előbb említett gróf, hogy a „Magyar Allam“ megint indiskréció követett el s tudtukon kívül adta ki *Anderle* levelét. Az igazságtalan meghurcoltatás ellen *Perczel* hírlapi nyilatkozatokban védekezett, s az országgyűlésen is felszólalt s ünnepélyesen felhatalmazta *Vosinszky* t, hogy levelét nyilvánosságra hozza. Beszéde közben, melyet csak a nemzeti párt nem kísért helyesléssel (csekély jelekből mily fontos következtetések vonhatók!) *Esterházy* Miklós Mór grófot a lelki detektív végrehajtó-bizottság elnökének (ez alatt a reverszálist-hajszát indító kath. végrehajtó-bizottságot értette) nevezte, s most emiatt a gróf segédei provokáltak. A „N“-t méltán megróvja ez eljárást s valóban a közállapotok anarkhisztikus felfordulására vezet, ha már a fegyver csövével, majd nemsokára a puská tusával intéznék el az elvi harcokat.

Panama Magyarországon. A lapok szelvében-hosszabban tárgyalnak egy megdöbbentő esetet, mely, mint szimóniával vegyes parlamenti megvesztegetés, a legmélyebb foku korrupciót mutatja, a minőről ebben a fin de siècle korban csak fogalmunk lehet. *Petrovics* Geraszim archimandritát, a karlócai zsinat budai görög keleti püspökké választotta meg; *Linder* György országgyűlési képviselő, a klérikalikus egyik szereplő embere, felajánlotta neki, hogy egy miniszteri tanácsos, *Szűry* Dénes megvesztegetésével kieszközli a királyi megerősítést s így célból 5000 frtos takarékpénztári könyvet vett tőle át. A miniszteri tanácsos persze semmit sem tudott a dolgról, hanem az épen a nemezis, hogy *Petrovics*ot ki is neveztek volna, mert semmi komolyabb akadály nem volt ellene ismeretes; de az ambiciózus archimandrita nem győzött várni, hanem egy szép napon beállított *Szűry*hez s ott oly hangon kezdett beszélni, mint a vesztegetők szoktak a vesztegetettekkel. *Szűry* elképedt ezek hallatára, rögtön jelentést tett a miniszternek s formális valatlás alá fogta a megrémült papot, a ki ijedtében mindent jegyzőkönyvbe mondott s így egyszerre két embert végzett ki erkölcsileg: önmagát és *Lindert*. *Linder* azzal védekezik, hogy nem ő ajánlotta fel *Petrovics*nak a közbenjárást, hanem ez kérte őt fel s egészen önkéntesen adott előre 5000 frt jutalmat fáradságáért. De akkor mért helyezte el ezt az összeget „Sz.“ jegy alatt s ho-

gyan mert volna *Geraszim* archimandrita *Szűry*hez úgy állítani be, a mint tette s miért adott volna oly vallomást, mely nemsokára a püspökségtől, hanem minden egyházi méltóságtól megfosztja s miért sietett *Linder* az ajándékul kapott 5000 frtot egy váltó képében visszajuttatni *Petrovics*hoz, mihelyt arról tudomást szerzett, hogy *Szűry* az állítólagos megvesztegetésről értesítve van? Nehéz kérdések, melyek tisztázása végett *Linder* egyelőre kilépett a nemzeti pártból, mandátumát azonban megtartotta.

Külföld.

Olasz krach. A „Banca Generale“ bukása folytán Olaszországban hallatlan bérzei pánik ütött ki. Milano, Genua, Turin, Trieszt értékpiacipiaci örületes képet mutattak. Vevő nem volt, csak eladó — minden áron, Rómában a takarékpénztár kénytelen volt külön fizető pénztárakat rendezni be, oly nagy volt a betevők „run“-je, a betétek visszavétele. Mivel azonban később kiderült, hogy a „Banca Generale“ passzívája csak mintegy felét teszi az aktívának s moratoriumot is kapott, a Credito Mobiliare-val fuzionálni is fog s az általa alapított földhitelintézet zavartalanul folytatja működését, lassankint a pánik is megszűnt s már 19-én a nevezett bank részvényei 50-ről 67-re emelkedtek. Január 20-án azonban Rómában ismét tetőpontra hágott a bérzeválság, melyet a kontremin (az árfolyamok mesterséges csökkentésére pályázó bérzeemberek) a leggyalázatosabb módon fokozott. A helyzet most ismét nyugodtabb.

Olaszországban. Sziciliából a nyugalom majdnem teljes helyreállt jelentik, miután az is bebizonyult, hogy *Defelice* képviselő és *D'Urso* lelkész az egész Olaszországra kiterjedő szociális lázadást akartak támasztani. *Crispi* a bérzen elterjedt hírek szerint beteg, *Rudini* a volt miniszterelnök tiltakozik az orosz és francia lapok ama hírelése ellen, hogy ő barátja volna Olaszország hármias szövetségéből való kilépésének, sőt míg kormányon volt, mindent megtett e szövetség erősítésére.

Szerbia olyan, mint a rossz asszony, mindig beszélget magáról. *Milan* Bécsen keresztül Belgrádba utazott dacára, hogy a száműzés iránti törvény még hatályban van, vagy pedig Szerbia határához közel helyre, hogy részt vehessen az események intézésében. Az ifju király és a radikális miniszterium és párt közötti szakadás teljesen látszik: *Sándor* különösen azért nehezelt a *Gruick*-kabinetre, mert a szülei kiutasítására vonatkozó törvényt nem akarja visszavonni s a magyar-osztrák monarchiával céltalan összeütközést idézett elő az obrt-kérdésben *Pasics* vezetés alatt radikális, vagy *Nikolajevics* vezetés alatt katonai miniszteriummal újabb államesinyről, a haladó, vagy liberális párt új kormányra jutásáról beszélnek, szóval a zürzavar teljes. A katonai miniszteriummal az alkotmány időleges felfüggesztése volna össze-kötte.

Ausztria. Prágában, az „Omladina“ pör tárgyalása alkalmából névtelen levél halállal fenyegeti a törvényszék elnökét, ha a vádlottakat elítéli. A bécsi községtanácsban az antiszemita ismét a tőlük már megszokott kvalifikálatlan jeleneteket idézték elő tromba maguktartásával. *Gregorij* antiszemita a színészi kiállítás vezetőit, szemtelen zsidó ripókörnek nevezte, a mit a bizottság egyik tagja sietett *Gregorij* ellen visszafordítani, a miből aztán a többé már ismét nem szokatlan botrányos jelenetek egyike fejlődött ki.

Bordeauxban az *Equateur* gőzösön, mely Délamerikából érkezett, nagy dinamitrobbanás történt; ennek folytán több ember meghalt s az összes áruküldemények tönkre mentek. Szerencsére az utasok már előbb partra szálltak. Eleinte anarkhista merényletre gondoltak; később azonban mind bizonyosabbá vált az a gyanú, hogy biztosítási csalásról van szó. *Buenos-Ayresből* egy állítólagos, nagy összegre biztosított arany küldemény helyett dinamitot adtak fel, hogy a bekövetkező robbanás megsemitvén a küldeményt, a feladó fölvehesse a biztosítási összeget.

A porosz trónbeszéd mezőgazdasági részét, közgazdasági rovatunkban közöltük mult számunkban, különös fontossággal bír a pénzügyi rész, mely nyíltan beismeri, hogy Poroszország pénzügyi helyzete rosszabbodott. Az államvasutak 1892—93-iki zárószámadata 25 millió márká hiányt mutat. Az 1894—95. költségvetésben az államhitelt valószínűleg még nagyobb mértékben kell igénybe venni. A hiány 70 millió márká, 12 millióval több, mint tavaly.

Az angol bányamunkások a bányák államosítását követelik.

Bolgár Ferdinánd ellen elkövetett merényletet jelentett a „*Temese*. Lloyd“. E hír azonban nem nyert megerősítést.

ORSZÁGGYŰLÉS.

Január 18. Az elnöki bejelentések után, *Lukács* Béla kereskedelemügyi miniszter három törvényjavaslatot mutat be és pedig: a *versce-kubini helyi érdekű* vasut engedélyezése tárgyában, továbbá a vasúti *árfuvarozás* tárgyában Berlinben kötött nemzetközi egyezmény kiegészítése iránt, végül a *postatakarékpénztári betétek kamatlábjának* módosítása tárgyában — s még számos jelentést tesz. Utána a zárószámadási bizottság előadója számolt be a bizottság legújabb munkálataival. Következik a napirend: A telepitésről szóló törvényjavaslatot a képviselőház harmadik felolvasásban is elfogadta. — Magáéva tette a képviselőház a pénzügyi és közlekedési bizottság jelentését arról az új törvényjavaslatról, a mely a vinkovce-brecskai helyi érdekű vasútnak a Száva folyó áthidalásával Brecskáig való folytatását mondja ki. — Ezt a törvényjavaslatot általánosságban s részleteiben is elfogadták. — Vita nélkül ment keresztül a gazdasági bizottság jelentése *Kempelen* Gyula terembiztos nyugdíjaztatására vonatkozólag.

Napirend után elnök javaslatot tesz a legközelebbi és azután következő ülésekre nézve. Elnök előterjesztése

után *Ugron* Gábor szólalt fel ama gyakorlat ellen, hogy a miniszterek a hozzájuk intézett interpellációkra kilenc hónapig sem válaszolnak, holott legkésőbb 30 nap alatt tartoznának válaszolni

Elnök kijelenti, hogy az interpellációk nyilvántartatnak és minden hó első ülésén bejelentetnek, ugyanakkor a minisztereket a hátrálékos interpellációkról külön is értesíti. — Ezután legközelebbi ülés január 20-ra határozatlik.

Január 20. Az elnöki és előadói előterjesztések után *Perczel* Dezső a szabadelvű párt tagja szólott a napirend előtt s mint a Ház alelnöke a reverszálist-ügyben nyilatkozott. A nagy izgalmat keltett ügy előzményeit „Politikai szemle“ rovatunkban ismertetjük.

Napirend előtt felszólal *Perczel* Dezső azon vádakkal szemben, melyek galád rágalommal illetik; mint képviselő, hírlapok útján tett nyilatkozatot. De mint a ház alelnöke nem érheti ezzel be, hanem kötelezve érzi magát, hogy e kérdésre itt is kiterjeszkedik. Leghatározottabban kijelenti, hogy tőle reverszálist senki sem kért s hogy reverszálist vagy reverszálist a legszigorúbb felfogás mellett csak a legtávolabbról is minősíthető kijelentést soha és senkinek sem tett. Ezután elmondja ama körülményt, hogy *Vosinszky* esperes január 8-án *Szapáry* László grófnak és *Esterházy* Miklós Mór grófnak írt levelében önmagától kijelentette, hogy *Perczel* Dezsőtől nem volt és nincsen reverszálist. Kijelenti, hogy erről a levélről a „*Magyar Allam*“ szerkesztőjének tudomása volt s még sem tette ezt közzé. Elmondja aztán a különböző híreket, melyeket ügyére vonatkozólag újabban hallott, s beleegyezik abba, hogy levelét közzé tegyék az indiskréció vádjá nélkül. Végül jelzi, hogy e házja folytatásaként újabb mozzanat jutott tudomására s fentartja magának, hogy erre nézve bizonyítékai megszerzése után előterjesztést tegyen. Következett a napirend szerint, a „vinkovce-brecskai vicinális vasútnak a gutjai állomástól a Száva áthidalásával Brecskáig leendő folytatásáról“ szóló törvényjavaslat harmadszori felolvasása. A Ház elfogadja. Ezután *ifj. Abrányi* Kornél mentelmi ügye következett, mely a „*Pesti Napló*“ szerkesztőségében történt házkutatással függ össze. *Krajtsik* Ferenc, a mentelmi bizottság előadója nem látta ez esetben a mentelmi jog megsértését. *Polónyi* Géza tiltakozott az előadó s így a mentelmi bizottság álláspontja ellen s erre vonatkozólag határozati javaslatot nyújt be, melyben az az indítvány foglaltatik, hogy újabb vizsgálat teljesítése végett, adassék vissza az ügy a bíráló bizottságnak s tegyen az újabb jelentést. *Chorin* Ferenc a mentelmi bizottság elnöke, a mentelmi bizottság álláspontját védté *Polónyival* szemben. Szóltak még ez ügyhöz *Isekeut* Győző és *Hodossy* Imre, mindketten *Polónyi* indítványához csatlakoztak. A felszólalók leginkább azzal argumentáltak a mentelmi bizottság jelentése ellen, hogy a vizsgálat nem merítette ki teljesen azt a kérdést, hogy tényleg fennforog-e a mentelmi jog megsértése? *Hodossy* felszólalása után az elnök — a tekintettel arra, hogy többen jelentkeztek szólásra — a vitát *hétfőre* halasztja. Erre a napirend utolsó pontja következett. *Lukács* Béla kereskedelemügyi miniszter válaszolt *Onody* Géza interpellációira: a sorsjegy társaságok és a rakamazai pályaudvar kibővítése tárgyában. A Ház többsége a válaszokat tudomásul vette. Az interpelláló képviselő nem volt jelen az ülésen.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

A napisajtó kritikája.

(Vége.)

S ha szépirodalmunk oly gyenge, tartalmatlan s hiányzik belőle minden magasabb ambíció és törekvés: ebben más oldalról is terheli az időszaki sajtót a felelősség. Könnyű, sőt szinte pikáns közleményeivel, adomaszámba menő tárcáival elsokította a közönséget is a komolyabb, tartalmasabb olvasmánytól s ezért igénye a lehető legcsekélyebbre száll alá. Utjában áll még az izmosabb tehetségek kifejlődésének is, mert azokat teljesen lefoglalja s elhalmozza a könnyű, de sietős munkákkal s így erejüket kénytelenek teljesen elforgácsolni. Ilyen példák erre *Jókai* és *Mikszáth*. *Jókainál* méltán várhatta a nemzet, hogy költészetében az „Uj földes ur“ csak fejlődési fok s ime, legragyogóbb pontja maradt s *Mikszáth*ban is csalódnia kellett annak, ki *Jókai* utódját kereste benne.

S mi az oka ennek? A hírlapi, a vásári munka s a kritika valódi, ellenőrző szerepének hiánya. Egyes szaklapjaink igazi hivatottsággal és komolysággal fognak hozzá a kritikához, de e méltó kritikásokat lapjaink, mint feketevéru akadémiusokat hahotával fogadják s a journalista-szellem apró szunyogcsipéseivel akarják kijátszani.

Mert sok az anyag, a név számít csak s a szerint mérik kritikáink azt, hogy tovább menjenek-e valamely munka olvasásában a címlapon, vagy már egészen az előző elolvasásig terjedő széles alapot vessenek referádaiknak. Harcolnak a protectió ellen s pedig a hivatali kinevezéseknél inkább szóba a jogszolgálati érdem, mint előtűtik, egy új név fölmerülésénél, az a fűzet, a mivel az ifju író merészkedett a redactióig hatolni. Ott, a hol harcolnak az akadémius vaskalap és klikkek ellen, ott uralkodnak az igazi klikkek. Úgyszólván minden lapnak meg van a maga kikkje, mint a hogy minden háznak a maga szokása.

Igaz, hogy e klikkekkel s általában a mellözéssel szemben az irodalomtörténet előbb vagy utóbb meg is adja kinek-kinek a magáét. Gyöngyösi több mint egy századon át közös bálmulat tárgya volt, hanem végre is le kellett szállnia magas piedesztáljáról.

Általában tökéletesen hiányzik az időszaki sajtó kritikáiból a tudományos, szorosabb értelemben véve művészet-filozófiai szellem. S ha *Berzsenyi* a *Kazinczy* kritikáit kéregkritikának nevezhetné, úgy mi is teljes jog-

lat ellen, hogy illációkra kilenc 30 nap alatt

ok nyilvántartat- nek, ugyanekkor előkről külön is január 20-ra hatá-

előterjesztésnek tagja szöveget a levelezési-ügyben egy előzményeit

ik.

azon vádak- letik: mint kép-

De mint a ház- telezve érzi ma- jék Leghatáro- enki sem kért s

igorubb felfogás- kijelentést soha

ma körülményt, íry László gróf- t levelében ön- től nem volt és

ól a levélről a- asa volt s még

önböző híreket, hallott, s bele- k az indiskréció

a folytatásaként

artja magának, se után előter-

szerint, a „vin- jai állomástól a

tatásáról” szóló

Ház elfogadja,

ve következett,

örteut hazkuta- telmi bizottság

elmi jog meg- így a mentelmi

ológ határozati

ny foglaltatik,

assék vissza az

jobb jelentést.

ke, a mentelmi

mben. Szóltak

sy Imre, mind-

A felszólalók

bi bizottság je-

ette ki teljesen

a mentelmi jog

az elnök — te-

olásra — a vitát

pontja követke-

válaszolt (Ondy

k és a rakamazi

többsége a vá-

képviselő nem

gal nevezhetjük a mai műbíró iránt, jobban mondva iránytalanságot kéregkritikának. Mert itt is a fődolog az előadás könnyed simasága vagy mondjuk legere modora. S ha bármily hiábavalóság megkapja e formát: elnyerte a koszorút. Regényeinkben, novelláinkban a leűvelvezés után alig marad valami összeaszott mag; hőseik közt annyi a simplex-vérszegénység és szűkkeblű üres alak, s mégis, mert az előadásban s különösen a leírásokban van némi ügyesség és szellem: a kötetek egymás után aratják az elismerés babérját. Úgyszólván egymást kergetik a geniek s ha valaki csak lapjaink ismertetéseit olvassná, valami nagyszerű képet alkotna a mai magyar irodalom virágzó állapotáról.

Hanem mily kárára válik az irodalomnak, ha századok, vagy csak évtizedek telnek is el kísérletezéssel: ha évtizedeken tartanak mintául olyat, ki csak felkapott alak; s ha lehetetlenné lesz a komolyabb törekvés, mert elromlott a közönség izlése, alászállottak igényei! S mindez azért, mert a legnépszerűbb organumokban hiányzik a komoly kritika, s nem látják meg, a műbölcsélet ujjmutatását s az irodalomtörténet tanulságait.

Lapjainktól valóban a nemzeti irodalom elleni vétek az, hogy nem veszik eléggé komolyan e téren hivatásukat. Annyira a kor gyermekei, hogy elfelejtik még az irodalomtörténet kiáltó tanulságait is! Pedig csak úgy örízhetjük meg a helyes irányt, ha mindig szem előtt tartjuk az irodalomtörténeti folytonosságot. Meglátjuk abból azt, hogy sokszor amiért a kortársak annyira rajongtak: mily múltó értékű, mert hiányzott belőle az örökség: a mely ha hiányzik a műből, akkor az teljesen ala van vetve a divat változásának.

Ha valamely irányban észreveszük a túlzást, a nyelvet át kell vezetni a másik irányra. A félszeg egyoldalúságtól csak így menthetjük meg irodalmunkat.

Noha a korszellemet a számitásból kihagyni vétkes mulasztás lenne, mégis emelkedjék fel a műbíró magasabb szempontokra, honnan széles tájakat beláthat. Innen irányítsa a közönséget és az írók figyelmét a munkára. Mint bölcsész, emelkedjék fel írók és közönség felé és ne szálljon le — mint Rákosi esztetikája követeli — a közönség izléséhez, mert az nagyon is ingatag és problematikus; sőt azt is emelje fel magához. Ez elvvel ugyanis összeegyeztethető az a tagadhatatlan igazság, hogy az irodalmunk a kor és nép szellemében kell gyökereznie. Mi Erdélyitől akarunk tanulni, ki lelkesült a nepiesért, de a túlságba vitel veszedelmétől tartva, volt erkölcsi bátorsága és erős filozófiája, hogy elforduljon attól, midőn a viszonyok oda fejlődtek. O rövid tanulmányában is: „Egy századnegyed irodalmunk történetéből” annyi tanulságot tár elénk, hogy azt egy kritikus méltan választhatja iskolájául s még tisztább elveket szí belőle, mint Taine essayiból.

Természetesen, mindez széles látókört, komoly megfontolást és mindenek felett higgadt pártatlanságot követel. S talán nem lesz túlnék vakmerőség, ha azt állítjuk, hogy a tárcacikkben s irodalmi rovatokban mind a három hiányzik többé-kevésbé. Előkelő újságírók közt igen sok a nagy műveltségű, alapos készültességű ember, de a gyors munka miatt elvesztik az irodalom-történet fonalát s az abból merített tanulságokat.

Ezért mondtuk a cikk elején, hogy lapjaink kritikájukkal túlélik hivatásuk körét. Gyorsan akarnak referálni s amellet az ítélet jogával is élnek, pedig az ehez szükséges megfontolásra idejük sem jut. Nézetem szerint vagy az volna a feladat, hogy referádájok ne legyen egyéb ismertetésnél, tartózkodva az ítélettől s így meg-szabódulhatnának az elhamarkodástól: vagy várni addig, míg a referens önmagában komolyan megfontolhatja véleményét s általában komoly ítéletet alkothat. Vajjon mivel használnak többet: a gyors elhamarkodott, vagy a kissé megkésztet, de alapos kritikával? Könnyű reá a felelet: s bizony ezt a kis késlekedést a közönség is szívesen megbocsátaná az alapos tájékoztatásért.

A szigorú és alapos kritikának még egy dolog áll utjában.

Irodalmunkban annyi a selejtes, értéktelen, ephe-mer termék, hogy bizony nagyon sokszor szükség volna a kritika csipősségét éreztetni. S ha az olvasó azt hallaná: ime ez is rossz, az is rossz: talán elszoknék az ol-olvasástól. De egy kevés tapintattal, könnyű volna mód-ját találni annak, hogy ez ne következék be. S az a tapintat különböztetné meg a napi, heti sajtó kritikáit a szaklapokétól. Ez utóbbinál is jó, ha meg van, de nem szükséges; az előbbinél megkívánandó kellék.

S hogy miben állana az a tapintat, erre nézve természetesen tanácsal senki sem állhat elő, mert épen a tapintat az, a mit tanulni nem lehet.

Annyi bizony, hogy ha a kritika olyan lenne, a minőt komoly organumoktól méltán várhatunk s a minőnek a kellekeit itt kifejtetni igyekeztünk: akkor az irodalom és művészet penész-virágai hamarosan elpusztulnának, mint az olyan növény, melynek nincs tápláló földje; az értékesebbek pedig megnyernék a közönség méltó pártfogását; még azt is, melyet most az értéktelenekekre pazarol.

Iff. Mitrovics Gyula.

Lejáró pályázat. A Magyar Tud. Akadémia figyelmzetteti azon munkák szerzőit, melyek 1887—93-ban lát-tak napvilágot, hogy ha az 1893. évi akadémiai nagy jutalomra (200 arany) és a Marcibányi mellékjutalomra (50 arany) netán pályázni óhajtanak, műveiket 1894. január végéig küldjék be a főtűkari hivatalnak.

Megjelent a Protestáns Szemle VI-ik évfolyamának I. füzeté. A gondnád összeállított füzet a Protestáns Irod. Társ. legjelesebb kiadványai között méltó helyet foglal el, úgy tudományos értékre nézve, mint főleg az által, hogy az aktuális egyházipolitikai élet és az ultramontanizmus szenvedélyes mozgalmi között alaposan hozzájárul a napirenden levő kérdésekhez. Dr. Sincerusnak, a róm. kath. egyházi javakról írt, széles ismeretről s tudományos képzettségről tanuskodó cikke nyitja meg a sort. A róm. kath. főpapságnak a közelmúltban és napjainkban tanúsított kihívó vakmerősége adta kezébe a tollat a hivatott írónak; a közjoggal és a nemzeti érdekekkel is szembe-

állani kész főpapság minden képzeletet felülmúló agitá-ciója vezette azon kérdés tanulmányozására, vajjon mi az oka mindennek? Érdekes statisztikai adatokban alitván össze a magyarországi óriási papi birtokokat, melyeknek védelmezéséből ered az a nagy buzgóság, a nagy hatalom és elbizakodottság, melylyel szembe merészel szállani a magyar állam alkotmányos törvényhozásával is. — törté-nelmi alapon, tényekre és adatokra támaszkodva fejtegeti a kérdést: honnan ered a magyar honi róm. kath. klérusnak világi nagy gazdagsága és birtoka? S mi célra és minő kötelezettséggel kapták a papok egyházi javakat? A min-denestire figyelemreméltó cikk folytatását kívánásian vár-juk. — A második érdekes közleményt Pokoli József írta. Címe: A magyar prot. házassági jog rövid története 1786-ig. A tömött, de gördülékeny és élvezetes stílussal írott értekezés az első közlemény után szép reményekre jogosít. Rámutatva az ultramontanizmus legkiemelkedőbb egy pár emberének a házassági jog terére eső nagyképü, de minden alapot nélkülöző állítására, történelmi adatok-kal bizonyítja, hogy a protestánsoknak nemesek Erdély-ben, de nálunk a tulajdonképeni Magyarországon is meg-volt a maga külön házassági joga II. József előtt is. Még ha aktuális jelentősége nem volna is ez értekezésnek, a múlt homályának felderítése által szolgálatot tesz jog-történelmi irodalmunk fejlődésének. — Várnai Sándor-a polgári házasságról szóló törvénytervezetre tesz észre-veleket. Megjegyzései mind elvi alapon nyugszanak, a jog-tudósok a jogi elvek fejtegetésével elég anyagot nyújtnak a gondolkodásra. Utolsó közlemény Pulszky Ágost drnak a jelenkori társadalmi mozgalmakról és tanokról írott értekezése, mely a Prot. Irod. Társ. 1893 márc. 11-ikén tartott felolvasó estélyén került felolvasásra. Mely bölse-leti alapon vet egy futó tekintetet a világtörténet folyamán az emberek lelket elfoglaló s őket tette serkentő társadalmi mozgalmakra. Minden időben két csoportba foglal-hatók össze a különféle társadalmi feladatok, s a mint az emberiség a polgárosodásban előremegy, váltakozva hol az egyik, hol a másik csoport vonja magára a figyel-met, hol egyiket, hol másikat követi túlnyomólag a köz-velemény. Az egyik anyagi, a másik eszményi. Mely gondolatokkal kíséri korunk szocialisztikus törekvéseit, a társadalmi és egyházi bonyodalmakat, a kettő össz-hangzó, majd ellentétes intencióit. Az igazi polgáriasság az, mely a haladásnak örökké visszanyomott s mégis örökké erős rugóját képezi. S az egyéniség fejlesztésének tényezői azok, a melyek az állami és társadalmi fejlődést biztosítani képesek. Kár, hogy az egész értekezés modora túlságosan elvont s egyáltalában nehezen érthető, semmi-esetre sem népszerű. A nem nagy, de igen tartalmas füzetet könyvismertetés s irodalmi szemle zárja be. A Szemle eme füzetének bolti ára 80 kr. Cs. J.

A temesvári magyar szingyámlító egyesület, január 15-ikén tartotta, Molnár Viktor dr. főispán elnöklete alatt ez évi közgyűlését. A titkári jelentés szerint, nyolc év alatt, a mióta az egyesület működik, közel 15,000 forinttal gyámoltotta a magyar színészetet, s van 10,000 forintnyi tőkéje. Csak örvendeni lehet, ha ily nemes missziót tel-jesítő egyesület nem csak megél, de felvirágzik.

Jurista csárdás. Ez a címe annak a négy magyar dalnak, melyet újabban szerzett Pap Zoltán. A tehetséges fiatal ember már eddig is több figyelemre méltó dallal ajándékozta a magyar közönséget, melynek többek közt: „Rám se nézett, mikor én ott megláttam.” „Iszoga-tok, dalogatok” stb. A jurista csárdás Bárd Ferenc kiadá-sában jelent meg. Ára 75 kr.

Furdói Lapok. Ily cím alatt egy új szakközlöny in-dult meg Borsányi Béla lukácsfurdói főorvos szerkeszté-sében. A szakközlemények mellett szépirodalmi rovata is lesz.

Czóbel Minka a „Fehér dalok”-nak egy teljes kiadá-sát bocsátotta közre. A díszes kiállítású könyv Singer és Wolfner cégnél jelent meg.

„Gyermekvédők Almanachja” címmel jelent meg a gyermekvédők egyesület kiadásában egy jobbra szépiro-dalmi részből álló könyv. Az almanach jövedelme a gyer-mekvédők egyesületének tőkéje gyarapítására fordítatik. A jótékonycélú munka ára 1 frt.

Regény-Szalton. Ily című havonként kétszer meg-jelenő folyóiratot indított meg Zempléni P. Gyula. Egy füzetnek ára 35 kr.

Herkules, ez a Porzolt Kálmán és Jenő által, 1884-ben alapított sportlap, fennállása tizedik évfordulóját üli. Tisztelesen teljesítette feladatát, sőt a közoktatásügyi kormánynak is nevezetes szolgálatokat tett a tornarefor-mok előkészítésében s a fentartók jutalma: kétezer forin-ton felüli deficit.

Várady Antal dr. „Rafael” című 4 felvonásos drá-mája a nemzeti színházban január 19-én került először színre és fénys sikert aratott. Érdekes, hogy a mű an-nak idején egyik pályázaton megbukott.

Lázár Béla, a „N—t” munkatársá novelláskönyvet ad ki, melyben az alakulófélben levő magyar társadalom ellentéteit dolgozza föl. Előfizetési ára 1 frt, mely a „Nemzet” szerkesztőségébe küldendő. Bolti ára 1 frt 50 kr. lesz.

Szabolcska Mihály értesíti előfizetőit, hogy költemény-kötetét néhány nap múlva megkapják.

Pál apo-stol c. művem 3-ik és 4-ik (dec.—jan.) füzete e hó végén jelenik meg. Hogy az előre jelzett időre nem küldhettem szét, annak oka az ünnepek előtt való nyomdai munkatorlás volt. Dr. Masznyik Endre.

A „Képes Családi Lapokat” erősen megrögtá mult évi utolsó számában az „Evang. Egyház és Iskola” egyik cikkezője, a miért egyik regényében egy reform. papot szerepeltetve, azt a szerző rövidesen mintaszerű gazem-bernek nevezi s ez alapon ki óhajta zární e lapot a protestáns házakból. Bizony egy reformált pap ilyféle jel-lemzése visszatartó s az a hang, melyen ez el van mondva, nem egy előkelő szépirodalmi lapba való. Ha-nem hát a „Falujegyzőjé” ki kell-e zární a szolgabírák házából, mert egy gazember szolgabíróról van benne szó? Mi e cikk által inditattva, különös figyelemmel kísérrük azóta e lapot és semmi felekezeti irányt benne nem

találunk, változatos, gazdag tartalma, gondos szerkesz-tése pedig azt mutatja, hogy amaz inkriminált passzus olyan botlás, mely ellen semmiféle irodalmi vállalat nincs teljesen biztosítva.

* Az „Óráló” munkatársaiul újabban sikerült meg-nyerni: Görömbei Péter ref. lelkész, Bánóczy József, az orsz. izr. tanítóképző intézet tanárát, Tüdös István dr. ref. segédlelkész, Zoványi Jenő ref. lelkész, Papp Zsig-mond lapszerkesztőt, Veress Ferenc és Kapitány János tanítóképző intézeti tanárokat, Dicső Endre ref. tanítót, Nagy Sándor ev. ref. tanítót, Váro Ferenc tanárt, Csizy Miklós tanítót.

„Neplap” cím alatt István gazda — Rombay Dezső — kitűnően szerkesztett gazdasági hetilapot indított meg a földművelő nép számára. Eddig megjelent 3 száma felette tartalmas. A lap a földművelésügyi miniszter hivatalos támogatásával jelenik meg s a községeknek ingyen meg-küldetik. Magánosak egy évre 2 frtért rendelhetik meg. A lap „Volksblatt” cím alatt németül, „Poporul” cím alatt, (Alezai György dr. társzerkesztősége mellett) románul, „Vlast a Svet” cím alatt (Stiasny Pal társzerkesztőségé-ben) tótil is ugyanez áron jelenik meg.

UJDONSÁGOK.

Előfizetéseket folyton elfogadunk és teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

Azokat, kik előfizetők gyanánt jelentkeztek, kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldésére. Kik a jelentkezés alkalmával más szándékot nem fejeztek ki, egész évesek gyanánt jegyeztük be, de az előfizetési díjakat negyedéves részletekben is elfogadjuk.

— Gyász hírek. Tisza István országgyűlési képviselőt — mint igaz részvétellel értesülünk — nagy csapás érte. A difteritisz elragadta leánykáját, Ilonkát. Kocsordon halt meg, hová a parlamenti ügyekkel elfoglalt atya is leutá-zott a fővárosból. Súlyosbítja még a csapást, hogy a szü-lőknek most már egyetlen vigasztalása, a nyolc éves István szintén elkapta a difteritist.

Parasznyai Róz Béniámis, Sárospatak város nyu-galmazott jegyzője, 1848—49. IX. zászlóaljbeli honvéd-örmszer s közbirtokos, élete 67-ik évében meghalt e hó 20-án.

Szokoly Károly ügyvéd Szegzárdon, élete 89., ügy-védi működése 64. évében, e hó 19-én hunyt el. Halálát nagyszámú gyermek, unoka, unokavó, meny és dédunoka gyászolja.

— A torontálmezei jegyzői tanfolyam előadói kara legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy a testület emlékiratot terjeszt a miniszterhez a jegyzői tanfolyamok államosítása és a jelenlegi tanfolyamok nyilvános jelleggel való felruházása tárgyában.

— A honvéd legénység legújabb rendelkezés szerint, a békében kiszolgáltandó aprólékos kéziszerke helyett a folyó évtől kezdve kézipéntét kap.

— A sárospataki sportegylet zártkörű estélyt tar-tott e hó 20-ikán a város háza termében. Különösen a vidékről, a résztvevők száma jelentékeny volt. A négye-seket 30 pár táncolta s az összes jövedelem 129 frt volt. Az estélyt az egyleti pályán tartott vidám jégünnepély előzte meg. Az egész estélyen kitűnő jó hangulat uralko-dott s általában az egyház-bál mellett a saison legsike-rültebb mulatsága.

— A napokban a budapesti külső-váci-uti Huber-féle vendéglőben néhány száz munka nélküli munkás sorsa javításáról tanácskozott. Kimondták, hogy szociál-demokrata elvek alapján szervezkednek s ha munkát kapnak, nyolc órai időn túl, bármennyi bért ígérjenek, nem dolgoznak senkinek.

— Remek család. Sőregi István familiája Kartelen érdemelte ki e nevet, mert kilenc fia van, mind a kilenc állami ellátásban, különböző kultur-intézetekben (vulgo: börtön) részesül. Az apa és a nyolc fia, ki ló-kötésért, ki verekedésért, ki rablásért, egytől egyig az igazságszolgáltatás büntető keze alatt vannak. Sőregi István legkisebb fia ifj. Sőregi István főölt nem ítelt még csak a törvényszék, de ez is fogságban van, hogy méltatlan ne legyen a nemes vérhöz. Megölte Gonda László karteli földmivest. A pestvidéki törvényszék a napokban kezdte meg a gyilkosság büntetésének tár-gyalását.

— Mátyás király Kolozsvárt felállítandó szobrára a gyűjtés szépen folyik. A király e napokban 3000 frtot adományozott e célra. A szoborra ki is írták már a pá-lyázatot, mely harmadfél hónap múlva jár le.

— Jákai Mór német — legalább ezt szeretné elhi-tetni a „Kölnische Zeitung” egy cikkében, melyben azt igyekszik bizonyítani, hogy „Herr von Joki” született német s megjegyzendő, hogy szerinte Petőfi is az volt.

— Hódmezővásárhely városá új székes épületét a napokban avatták fel nagy ünnepélyességgel.

— A Kina-fa fenntartó, a Hasz Karl dr., e hó ele-jén halt meg 82 éves korában. Hasz negyven évvel ez-előtt élete veszélyeztetésével elvitte Peruból a Kina fát, a honnan kivitelét halálbüntetéssel tiltották és áptlantálta Jávába s megkezdte állandó művelését, mi által meg-menté e becses fát a kipusztítástól.

— Rablogyilkosság Bekes-Gyulán. Iszonyú kegyetlen-séggel végrehajtott gyilkosságról vesznik hírt. A gyilkos-ság áldozata Orley Mari kisasszony egy körülbelül 40—45 éves hölgy, a ki cselédjével egyedül lakott emeletes házában. A gyilkosságot reggel a tejes asszony főzdte fel, ki mikor a tejt hozta s a konyhába senkit sem talált, a szobába nyitott be. Ijesztő látvány tárult elébe: a ház úrnője nagy vértócsában halva feküdt s mellette hevert megkötözve cselédje. Azonnal értesítették a rendőr-séget, mely a vizsgálatot nyomban meg is kezdte. A gyanú oda irányult, hogy a gyilkosságot háziak követték el. Abban a házában az áldozaton kívül csak Szabó László csizmadia lakott még, mint házmester, ki egyszersmind

önkéntes tűzoltó is, s épen ez teszi a gyanút alaposná, mert nyomozás alatt a színben egy véres tűzoltócsakányt találtak, melynek éle beleillett az áldozat fején lévő sebekbe. A gyanújelek alapján elfogták Szabó László házmestert s ennek apósát *Kricsek* tűzoltót, (ki egy szomszédházban házmesterkedik). A meggyilkolt vagyonos nő hírében állott, 17,000 frt készpénze volt a takarékpénztárban s szép háza. A napokban eselédje által hozatott 500 frtot a takarékpénztárból — s a leány valószínűleg elmondta a házmesternek, hogy kisasszonyának most sok pénze van, így érlelődött meg a gyilkosság eszméje. Nagy a gyanú, hogy a eseléd is bűnrészes.

Kirabolt báróné. Az elmúlt éjszakák egyikén álarcos rablók Brüsszelben meggyilkolák *Porneson* bárónét és két inasát s 800.000 frankot raboltak el. A banda két tagját már elfogták.

A téli manőver előkészületei annyira előhaladtak, hogy a gyakorlatok tervét is elkészítették. Ezek szerint Üexküll és Galgóczy tábornokok a védő, Mádi Kovács tábornok a támadó csapatokat vezeté.

Tanító választás. A kassai evang. egyház *Kercser* Gusztáv kézmárki ev. tanítót választotta tanítójául.

T.-Abád és T.-Szalók Jász-N.-Kun-Szolnokmegyei községek egyesülni készülnek.

Fehér holló — *Salgó-Tarján* városa, hol a miatt panaszkodnak, hogy nincs — ügyvéd. A budapesti ügyvédi kamarát kérték föl e végképeni ügyvédhiányban szenvedő város nevében, hogy — deportáltasson oda a sok fővárosi ügyvéd közül legalább egyet mutatóba. Hát mégis van Eldorado.

Esküvő. *Saguly* János pitvarosi ev. lelkész oltárhoz vezette *Bendl* Karolina kisasszonyt.

Torontál-Vásárhely község most lesz 100 esztendő. Persze, a községek közt ez még aránylag fiatal számba megy.

Baranya szegényedik. A ki most bejárja Tolnát, Baranyát, nem fog vele dicsekedni, mily boldog vidéken utazott. A filloxa pusztítása miatt mindkét megye, de különösen Baranya, rohamosan szegényedik. *Kardos* főispán a megyegyűlést megnyitó beszédében is hangsúlyozta ezt, s föliratot intéznek a földmívelési miniszterhez, új nagy szőlőtelepek létesítése végett.

Polgári ezüstlakodalom. Még polgári házasság nincs, sőt a klerikális hívek buzgón kéri az eget urát, hogy ne is legyen, de polgári ezüstlakodalom már van. *Dobozi* István Maglód jegyzője. közigazgatási szakiró ily újmódi alakban erősítette meg 25 év előtt kötött frigyet hűségese élettársával *Schmidt* József vécseji jegyző előtt. Hanem a lakodalmi lakoma a régi, jó és helybenhagyott magyar szokás szerint folyt le.

Marosán Kornél „Vezérkönyv a gyermekmenedékhelek felállításához és vezetéséhez” című művet adott ki. Kapható Szatmáron Reizer Jánosnál 2 koronáért.

Sárospatak mulat. Ebben a vig városban egymást érik a mulatságok. Egyházból, jogásztáncestély, sport-egyleti bál gyors egymásutánját most a sárospataki ev. ref. énekhar 1894. jan. hó 27-én 50 kr és 1 frt belépti díj mellett a ref. leányiskola termében tartandó bálja követi. Az erdői ref. fiókegyház iskola- és templomalapja javára 1 korona belépti díj mellett e hó 20-án tartott mulatságot.

Tisztelgés a királynál. A magyar ev. ref. egyház törvénynevek szentesítését a zsinat által kiküldött deputáció Kun B. püspök s Tisza Kálmán főgondnok vezetésével az esütörtökön fogja megköszönni a királynak. Egyházkerületünkben az elnökön kívül ott lesznek: Fejes István, Bornemisza József, br. Vay Béla, Bernáth Elemér.

Miskolcon vasárnap bontották fel egy bizottság jelenlétében, Kun Bertalan püspök elnöklése alatt a tisztánimenni ev. ref. egyházkerület szavazatait a Lükő Géza halálával megüresedett konventi világi rendes tagságra. A választást ismételni kell, mivel abszolút többséget senki sem nyert. Az újabb választás a két legtöbb szavazatot nyert egyén, t. i. Bernáth Elemér és Meener Béla egyházmegyei gondnokok között lesz. A szavazatok a tavaszi kerületi gyűlésig adandók be.

Lapzárta után. *Allamcsiny Szerbiában.* Milán csakugyan Belgrádba érkezett, a Gruics miniszterium lemondott. A további fejlemények a szerb dinasztíára, esetleg az európai békére is vezetések lehetnek.

Apró hirdetések.

Kerestetnek, hiányos munkák kiegészítése végett, megvételre következő művek:

1. Abbé Mozin, J. Th. Biber, M. Hálde: Nouveau dictionnaire complet à l'usage des Allemands et des Français. Stuttgart et Tubingue chez J. G. Cotta, Libraire 1811. Megvan belőle A—G. része a „Partie française”, a többi hiányzik és kerestetik.

2. Georg Timkowski (Aus dem russischen übersetzt von M. J. A. E. Schmidt) Reise nach China durch die Mongoley in den Jahren 1820. 1821. Wien. 1826. Bey Kaulfusz und Krammer. Hiányzik az első rész (Erster Theil).

3. Rau-Wagner. „Lehrbuch der politischen Oekonomie”. Sechste Aufl. Leipzig und Heidelberg Wenterische Verlagsbuchhandlung. Megvan a 3. kötet (Finanzwissenschaft. I. Abtheilung). A többi hiányzik.

4. A magyar jogászyűlés évkönyve. Megvan: I., II., IV., V., VI. évfolyam. Második kötet: VII., VIII. évfolyam a többi hiányzik. Egyes füzeteket, illetve köteteket is elfogadunk.

5. Döntvénytár. Dárday-féle. Megvan: I., II., III., V., VI., VII., XI., XIII., XIV., XVI., XVII., XVIII., XX., XXI., XXII., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XXVII., XXVIII. folyam. A többi hiányzik.

6. A magyarországi rendeletek táranak akár teljes példányát, akár egyes köteteket is keresem használt, de teljesen ép és használható állapotban, jutányos áron.

7. Az európai nevezetesebb országoknak rövid leírása Németh László, a sopronyi és erdélyi m. társaságoknak tagja által. Sopronban Szisz Klárának. Ts. kir. privilegialt nyomtató műhelyében 1795. Megvan

az I. rész. Ajánlatok az ár, név és lakás pontos megjelölésével a kiadó hivatalhoz intézendők.

Egy-két jó házból való fiú tanulónak

felvétetik Hol? megmondja a kiadóhivatal.

5 kötet „Fővárosi Lapok”
2 „Koszurol”
1 „Üstökös”
jutányos áron eladó. Hol?

meg mondja a lap kiadóhivatala.

Egy üzlethez mely majdnem 100 éve, hogy fennáll, 5000 frttal társ kerestetik. Ajánlatok a kiadóhivatal útján eszközöltetnek.

Eladó
Két eredeti olajfestmény (tájkép) jutányos áron. Hol? tu-

közödni lehet a lap kiadóhivatalában.

Egy néhány métermázsza makulatur papiros

100 kilonként 8 frtjával kapható. Cim a kiadóhivatalban.

Irrok kerestetik. Fejtételekkel szolgát a kiadóhivatal.

Egy teljesen új Hectograf eladó Hol? megmondja a kiadó hivatal.

Ügyes tanuló leányok felvétetnek. Felvilágosítást ad a kiadóhivatal.

Kereskedők figyelmébe! csomagoló papír eladó. Hol? tudakozódhatni a lap kiadóhivatalában.

Hirdetések.

A sárospataki főiskola könyvnyomdája által kiállítva, megjelent.

Kapható:

Trócsányi Bertalannál

Sárospatakon.

A gége tükrészetről, s annak ellenőrzése mellett a heveny és idült hurutos gégeleob kezeléséről. (36 ábra.)

A Pneumatikus gyógykezelésről, a légzőszervek bántalmairól.

A fülbetegségeknél alkalmazható vizsgálati módszerekről s azok körjelzési és gyógyértékéről. (45 ábra.)

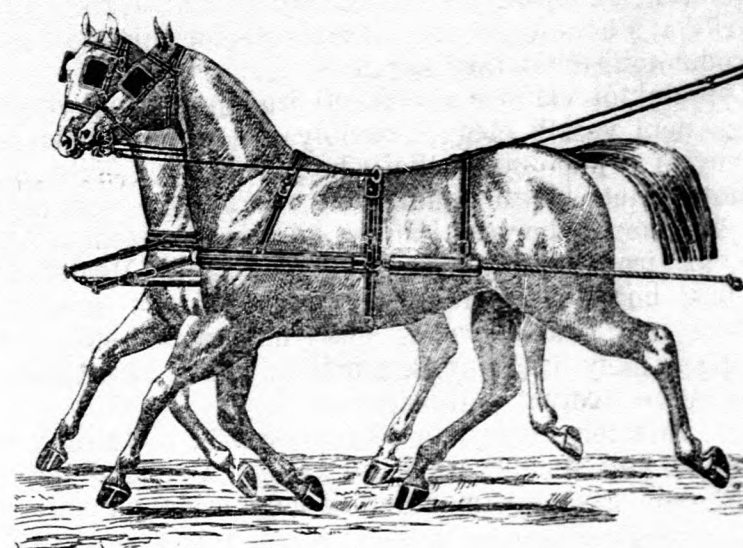
Az idült genyes fülfolyásról, s annak nemleges hatásáról a szervezetre.

Az orrtükrészetről, s annak értékéről az orr- és fülgyógyászat terén.

Az orr- és garatbaharcokról, s azoknak müleges eltávolításáról.

A villamoság alkalmazásáról s hatásáról a gyógyászat terén, villamos vizsgálat, s gyógykezelő műszerek bemutatásával. (42 ábra.)

Fenti művek szerzője Dr. Kun Zoltán főiskolai és specialista orvos a mell-, gége-, orr- és fülbántalmak kezelésében Sárospatakon.

TATÁR PÁL szíjgyártó Sárospatakon.

Készít mindennemű lószerszámokat úgy mint igás- és parádés-szerszámokat, melyek készen a legnagyobb választékban is kaphatók. Nyereg, bőrönd, vadászcikk, istállószerek készítését is a legpontosabban teljesítik. Javitásokat gyorsan és pontosan foganatosítok. Becses figyelmébe ajánlv. Sárospatak, Kovács utca 7-7 sz.

PSERHOFER J.-féle

gyógyszertár,

Bécsben, I. ker. Singerstrasse 15. szám alatt „zum Goldenen Reichsapfel.”

Vértisztító labdacsok, ezelőtt általános labdacso neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacso csodás hatásukat észlelve nem bizonyították volna. Évtizedek óta ezen labdacso általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitűnő háziszertől készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacso háziszertől ajánlatnak és ajánlatnak, minden oly bajoknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek: mint epa-zavarok, májbajok, kólika, vértolulások, aranyér, békítelenség s hasonló betegségeknél. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak vérszegénység s az abból eredő bajoknál is: így sápkórú idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacso oly könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

A számtalan hálaíratból, melyet e labdacso fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségeik után egészségük visszanyerése folytán hoznának intéztek, ezen helyen csakis néhányat említünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacsokat egyszer használta, meg vagyunk győződve, hogy azokat tovább fogja ajánlani.

Köln, 1894. április hó 30. án.

Tisztelt Pserhofer ur! Legyen oly szives és küldjön nekem ismét 15 terekeset az ön felülmúlhatatlan vértisztító labdacsoiból utánvételel. Fogadjon ez uton is a legmélyebb köszönetemet labdacsoi csodahatásáért.

Maradok teljes tisztelettel Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Hrasche, Földnik mellett, 1887. szept. hó 12-én.

Tekintetes ur! Isten akarata volt, hogy az ön labdacsoi kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: Én gyermekágyban meghültem, olyannyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni s bizonyára már a holtak közt volnék, ha az ön csodálatra méltó labdacsoi engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt azért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacsoi engem is tökéletesen kifognak gyógyítani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segítségül szolgáltak. Knifcz Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt ur! A legforróbb köszönetemet mondok ezen Önnek 60 éves nagyénem nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vizkórásban, már életét is megunta, melyről egyébként le is mondtott, midőn véletlenül egy dobozt kapott az ön vértisztító labdacsoiból s azoknak állandó használata folytán tökéletesen gyógyult. Legfőbb tisztelettel Weinczettel Józsefa

Eichengraberamt, Göhl mellett, 1889. márcz. 27-én.

Tekintetes ur! Alulírott ismétlen kér 4 csomagot az ön valóban hasznos és kitűnő labdacsoiból. El nem mulasztatom legnagyobb elismerésem kifejezni ezen labdacsoi értéke felett és azokat, a hol csak alkalmam nyílik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetszészerinti használására Önt ezennel felhatalmazom. Teljes tisztelettel Hahn Ignác.

Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilézia, 1888. október 8-án.

T. ur! Felkérem, miszerint az ön vértisztító labdacsoiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsoinak köszönhetem, hogy egy gyomorhajótól, mely engem öt éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacsoi nálam sohasem fognak kifogni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, vagyok tisztelettel Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacsoi csakis a Pserhofer J.-féle az „arany birodalmi almához” címzett gyógyszerertárban, Bécsben, I. Singerstrasse 15. sz. a. készíttetnek valódi minőségben s egy 15 szem labdacsoi tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmazatik, 1 frt 5 krba kerül; bérmentelen utánvételel küldésnél 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbeni beküldésnél (mi legjobban posta-utalványon eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt: 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül.

NB. Nagy eiterjedtségük következtében ezen labdacso a legkülönbözőbb nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében keretik csakis Pserhofer J.-féle vértisztító labdacsokat követelni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyeknek használati utasítása a Pserhofer J. névalírással fekete színben és minden egyes doboz fedelén ugyanazon alírással vörös színben van elítva.

Amerikai köszvénykenőcs, gyors és biztos hatású legnyényes és csúzos bajok, u m.: gerinc-agy bántalom, tagszagatás, ischias, migreine, ideges fogfájás, főfájás, fülzaggatás stb. ellen 1.20 kr.

Tannochinin hajkenőcs Pserhofer J.-től. Évek hosszú sora óta valamennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegánsan kiállított nagy szelencével 2 frt.

Általános tapasz Steudel tanáriól. Utés és szurás által okozott sebeknél, mérges daganatoknál, újkukac, sebes- vagy gyuladt mell vagy más ily bajoknál mint kitűnő szer 10n kipurálva 1 tégely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fogbalzsam Pserhofer J.-től. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, mint legbiztosabb szer elismerve. 1 köcsöggel 40 krajczár. Bérmentve 65 kr.

Utifüvedv, egy általános ismert kitűnő háziszert, hurut reájára 50 kr., 2 üveg bérmentve 1 frt 50 kr.

Élet-esszencia (prágai csöppek) megromlott gyomor, rossz emésztés és mindnemű altesti bajok ellen kitűnő háziszert. 1 üveggel 22 kr. 12 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Burlich A. W.-től. Kitűnő háziszert, a rossz emésztés minden következménye, u. m.: főfájás, szédülés, gyomorgöres, gyomorhív, aranyér, dugulás stb. ellen. 1 csomag ára 1 forint.

Angol csodabalsam, egy üveg 50 krajczár, egy kis üveg 12 krajczár.

Por a lábbizadás ellen. Ezen por megszünteti a lábbizadást s azáltal képződő kellemetlen szagot, épen tartja a lábhelet és mint ártalmatlan szer van kipurálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva-balsam kitűnő szer golyva ellen 1 üveg 40 kr., bérmentes küldéssel 65 kr.

Helső vagy egészség-só kitűnő gyógyszer gyomorhurut és minden a rendetlen emésztésből származó bajoknál. 1 csomag 1 frt. Ezen itt felsorolt készítményeken kívül, az osztrák lapokban hirdettelt 5-szes bel- és külföldi gyógyszerészeti különlegességek rak-táron vannak és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszereltetnek. — Postai megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénzösszeg előre küldetik; nagyobb megrendelések utánvételel küldetnek. Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek sokkal mérsékeltebbek. 4-12